

INFORMATIVNO-POLITIČKI TJEDNIK
IZLAZIO OD 1945. DO 1956.
OBNOVLJEN 2003.

HR

HRVATSKA

RIJEČ

BROJ 1169

12. RUJNA 2025. CIJENA 50 DINARA

ISSN 1451-4257

9 771451 425001 >

Pametna poljoprivreda

Kako tehnologija mijenja
oranice, staje i pčelinjake

SADRŽAJ

6

Sjednica HNV-a u Beogradu
**Imenovanja, obrazova-
nje, kapitalni projekti**

11

»Godine novog preporoda«:
75 godina od rođenja
Ane Gabrijele Šabić (1950. – 2000.)
**Znanstvenica
i profesorica**

12

Petar Hačegan, lektor hrvatskoga
jezika na Sveučilištu u Temišvaru
i predsjednik Demokratskog saveza
Hrvata u Rumunjskoj
Zajednica smo u razvoju

16

Lajčo Perušić, književnik
Glas bačkoga zavičaja

24

12. Memorijalna kolonija HKD-a Šid
**Bogatstvo druženja
i stvaranja**

36

Kapelice – nadgrobni spomenici
na grobljima (XXVI.)
**Kapela Presvetog
Trojstva na katoličkom
groblju u Sivcu**

OSNIVAČ:

Hrvatsko nacionalno vijeće

IZDAVAČ:

Novinsko-izdavačka ustanova
Hrvatska riječ, Preradovićeve 11
24000 Subotica

UPRAVNI ODBOR:

vlč. Vinko Cvijin (predsjednik), vlč. Josip
Ivešić, Mirjana Stantić, Gordana Jerković, Ne-
venka Tumbas, Renata Kuruc, Marica Stantić,
Amalija Šimunović, Mirjana Trkulja

RAVNATELJICA:

Karolina Bašić
e-mail: direktor@hrvatskarijec.rs

GLAVNA I ODGOVORNA UREDNICA:

Zlata Vasiljević (urednica@hrvatskarijec.rs)

REDAKCIJA:

Ivana Petrekanić Sič
(koordinatorka dopisne službe)
dr. sc. Jasminka Dulić
(novinarka, urednica političke rubrike)
Željka Vukov
(novinarka, urednica društvene rubrike)
Davor Bašić Palković
(novinar, urednik rubrike kultura)

Ivan Ušumović
(novinar, urednik sportske rubrike)
Zvonko Sarić
(novinar)
Jelena Dulić Bako
(novinarka)
Suzana Darabašić
(novinarka dopisništva Srijem)
e-mail: desk@hrvatskarijec.rs
LEKTOR:
Zlatko Romić
TEHNIČKA REDAKCIJA:
Thomas Šujić (tehnički urednik)
Jelena Ademi (grafička urednica)
FOTOGRAFIJE:
Nada Sudarević
FINACIJE I RAČUNOVODSTVO:
Mirjana Trkulja
(tajnice@hrvatskarijec.rs)
(distribucija@hrvatskarijec.rs)
ADMINISTRACIJA:
Branimir Kuntić

TELEFON: ++381 24/55-33-55;

++381 24/55-15-78;

++381 24/53-51-55

TEKUĆI RAČUN: 325950060001449230

E-MAIL: ured@hrvatskarijec.rs

WEB: www.hrvatskarijec.rs

TISAK: Rotografika d.o.o., Subotica

List je upisan u Registar javnih glasila
Agencije za privredne registre Republike Srbije
pod registarskim brojem: NV000315
COBISS SR-ID 109442828

CIP - Katalogizacija
u publikaciji Biblioteka
Matice srpske, Novi Sad
32+659.3(497.113=163.42)

Skeniraj
i preuzmi
aplikaciju

AI

»Umjetna inteligencija (UI a engleski skraćeno AI) grana je računarstva koja se bavi razvojem sistema i programa sposobnih da obavljaju zadatke koji inače zahtijevaju ljudsku inteligenciju. Ti zadaci uključuju učenje iz iskustva, prepoznavanje obrazaca, razumijevanje jezika, donošenje odluka i rješavanje problema.«

Napisao mi je ovo na upit ChatGPT, računalni program zasnovan upravo na AI-ju koji, kako sam ističe, može odgovarati na pitanja, objašnjavati pojmove, pisati tekstove, pomagati u učenju, pa čak i voditi razgovore »kao čovjek«. Nastao je, kako se dodaje, treniranjem na ogromnim količinama teksta.

Umjetna inteligencija neminovno ulazi u naše živote. Kod nekih područja, poput informacionih tehnologija ili medicine, ušla je već ranije. Koristi se i u medijima, od svjetskih do domaćih. Svaki četvrti ispitanik iz medijskog sektora u Srbiji smatra da će AI negativno utjecati na kvalitetu novinarstva, dok trećina njih vidi pozitivne efekte, pokazuju rezultati ankete među više od 100 sudionika, koji su predstavljeni 2024. na konferenciji *AI u redakcijama: Transformiranje novinarstva u digitalnom dobu*. Ista je anketa pokazala i da je najviše novinara i urednika, odnosno njih 42 posto, odgovorilo da povremeno koristi AI u svom radu. Inače, najčešće je to tzv. primitivna uporaba, odnosno korištenje već spomenutog ChatGPT-ja. Među najvećim problemima prilikom upotrebe umjetne inteligencije 35 posto ispitanika ističe strah od dezinformacija, dok oko 14 posto brine zbog pada kvalitete, privatnosti i etike.

Ovogodišnje izvješće BIRN-a Srbije *Digitalna transformacija i umjetna inteligencija* naglašava kako su novinari u Srbiji nepripremljeni za tehnološke promjene ovog tipa. Kako se pokazalo, AI koriste »najčešće samoinicijativno, bez etičkih smjernica ili strateškog pristupa«. To istraživanje obuhvatilo je 124 novinara i urednika koji su, među ostalim, naveli da je sadržaj koji kreira umjetna inteligencija »koristan, ali nepouzdan«. Kao sporne točke, spomenuli su i problem privatnosti, autorskih prava, potencijal za pristrasnost algoritama (tko kontrolira AI, kako se koristi i u čiju korist)...

O primjeni AI-ja u poljoprivredi, zarad veće preciznosti, manjeg rizika i bolje ekonomike po hektaru ili grlu, pišemo u ovom broju tjednika (otuda i izbor naslovne fotografije). Uporaba umjetne inteligencije bit će i jedna od tema sutrašnjeg susreta hrvatskih udruga kulture koji će biti održan na Paliću. Dakle, AI je definitivno tu, a gdje će nas odvesti – ostaje da se vidi.

D. B. P.

Pokrajinska vlada

550 milijuna dinara poljoprivrednim gospodarstvima

Predsjednica Pokrajinske vlade **Maja Gojković** uručila je u ponedjeljak, 8. rujna, 623 ugovora vrijedna 550 milijuna dinara poljoprivrednim gospodarstvima s područja AP Vojvodine za sufinansiranje nabave strojeva i opreme u biljnoj i stočarskoj proizvodnji, objavila je Pokrajinska vlada.

U ponedjeljak su zaključeni ugovori s 511 korisnika po natječaju za unaprjeđenje primarne proizvodnje biljnih kultura, a po natječaju za unaprjeđenje stočarske proizvodnje sa 112 korisnika. Gojković je istaknula da je riječ o dva najznačajnija i najobimnija natječaja u ovoj godini u području poljoprivrede, koji imaju za cilj dodatno pota-

knuti domaće proizvođače hrane da obnove svoju opremu i time unaprijede radni proces.

Pokrajinska vlada je ove godine izdvojila ukupno 550 milijuna dinara za bespovratnu finansijsku potporu poljoprivrednim gospodarstvima, od čega je 435 milijuna dinara namijenjeno za unaprjeđenje primarne proizvodnje biljnih kultura, a 115 milijuna dinara za stočarsku proizvodnju.

»Pokrajinska vlada svake godine izdvaja sve više sredstava za sektor poljoprivrede i program potpore za provedbu politike seoskog razvoja, unutar čega se i realiziraju ova dva natječaja. U posljednje dvije godine proračun za program potpore za provedbu poljoprivredne politike i ruralnog razvoja povećan je za 300 milijuna dinara i sada iznosi rekordnih 1,3 milijarde«, istaknula je Gojković.

Naglasila je da je u proteklih deset godina Pokrajinska vlada izdvojila više od 100 milijardi dinara za razvoj poljoprivrede, od čega veliki dio čine upravo bespovratne subvencije.

»Nastavit ćemo raditi i u proračunu za 2026. godinu na osiguravanju boljih uvjeta za vaš rad, kako po ovim natječajima, tako i za programe subvencioniranja uređenja atarskih putova, protugradnih sustava, navodnjavanja i ublažavanja posljedica vremenskih nepogoda«, izjavila je Gojković.

H. R.

Pokrajinsko tajništvo za gospodarstvo i turizam

Potpore starim i umjetničkim obrtima

Pokrajinski tajnik za gospodarstvo i turizam dr. sc. **Nenad Ivanišević** uručio je 8. rujna ugovore za razvoj i očuvanje proizvodnje karakteristične za stare i umjetničke obrte, odnosno poslove kućne radnosti u 2025. godini. U cilju povećanja konkurentnosti poduzetništva u Vojvodini, resorno tajništvo je, kako je objavilo, za ovo područje izdvojilo tri milijuna dinara.

Bespovratna sredstva putem natječaja dobilo je 20 korisnika – ukupno milijun dinara dobilo je pet korisnika za opremu, dok su dva milijuna dinara raspodijeljena na petnaest korisnika za nabavu repromaterijala.

Tajnik Ivanišević ukazao je na važnost pružanja potpore nositeljima certifikata starih i tradicionalnih obrta te naglasio da ovi poslovi zaslužuju još veću potporu.

»Trudit ćemo se da ovaj natječaj bude još značajniji u narednom razdoblju, jer vašim zalaganjem u ovom

području čuvate našu tradiciju. Sve što radite ono je po čemu smo prepoznatljiviji, odnosno naša pokrajina i Republika Srbija«, istaknuo je Ivanišević.

Također, uputio je poziv predstavnicima gospodarskih društava i poduzetnicima u ovom području da sudjeluju na predstojećem Sajmu turizma u Novom Sadu, što će Tajništvo podržati, te da u jednom od tri izlagačka dana nastupe besplatno i izlože svoje proizvode.

»Vi ste naši najbolji ambasadori i zato vas pozivamo da nam se pridružite na svim sajamskim manifestacijama, a ukoliko imate interesa da svoje proizvode izložite i na drugim manifestacijama koje organiziraju gradovi u Vojvodini, spremni smo da vam u tome pomognemo«, naglasio je tajnik Ivanišević i poželio da šire svoj posao i zapošljavaju nove radnike.

H. R.

Europarlamentarci o stanju u Srbiji

»Autoritarna vladavina kojoj nije mjesto u EU«

Zastupnici Europskog parlamenta 9. su rujna tijekom rasprave o situaciji u Srbiji ocijenili da je naša država posljednjih deset mjeseci dostigla novi nivo represije, nasilja i polarizacije, a predsjednik **Aleksandar Vučić** je u zemlji uspostavio autoritarnu vladavinu kojoj nije mjesto u EU, objavila je *Beta*.

Velika većina eurozastupnika složila se i da nasilno gušenje prosvjeda, kao i bliski odnosi s Rusijom i Kinom nisu načini za približavanje Srbije EU-u, zatraživši da se prestatane s politikom popuštanja prema toj zemlji, objavila je *Hina*.

FOTO: Wikipedia

Povjerenica Europske komisije za proširenje **Marta Kos** u raspravi u Europskom parlamentu pozvala je Srbiju da »stvari normalno okruženje za funkcioniranje civilnog društva«, te naglasila da »zastrašivanje nije način koji se koristi u EU-u« i da blok to neće tolerirati.

»Očekujemo da policija djeluje razmjerno i poštujući temeljna prava. Oštro osuđujemo sve činove mržnje, vanda-

lizma i nasilja«, rekla je povjerenica na plenarnoj sjednici Parlamenta u Strasbourgu, dodavši da treba izbjegavati i svako nasilje usmjereno protiv vladinih dužnosnika i njihovih obitelji, kao i da vlasti trebaju osigurati poštovanje prava na mirno okupljanje, jednog od imperativa za približavanje Srbije Europskoj uniji.

U Strasbourgu je 9. rujna održana i panel rasprava »Srbija: Demokracija na raskrižju«, koju su organizirale tri političke skupine u EP – Socijalisti i demokrati, Zeleni/europski slobodni savez i Obnovimo Europu. Zastupnici progresivnih skupina u Europskom parlamentu ubuduće će raditi na šest pitanja oko kojih su se usuglasili s predstavnicima oporbenih srpskih stranaka, uključujući razmatranje daljnjeg financiranja Srbije iz fondova Europske unije, uvođenje sankcija odgovornima za kršenje vladavine prava u Srbiji i vršenje pritiska radi isključenja Srpske napredne stranke iz Europske pučke stranke (EPP). Kako je objavila *Beta*, preostale tri točke na kojima će raditi uključuju slanje misije u Srbiju, potporu slobodi medija u Srbiji i reformu izbornog zakonodavstva u toj zemlji, izjavio je europarlamentarac zelenih **Vladimir Prebilić**. Prebilić, koji je sudjelovao u raspravi s još dvoje europarlamentaraca – **Helmutom Brandstätterom** (Obnovimo Europu) i **Katlin van Brent** (Socijalisti i demokrati), te s predstavnicima pet oporbenih srpskih stranaka, rekao je da će se angažirati na tih šest točaka u narednih 30 dana, a potom procijeniti što su uspjeli napraviti.

H. R.

Obilježen Dan Virovitičko-podravske županije

Predstavnici hrvatskih institucija u Srbiji – predsjednica Hrvatskog nacionalnog vijeća i saborska zastupnica **Jasna Vojnić**, ravnateljica NIU *Hrvatska riječ* **Karolina Bašić** i vijećnik HNV-a **Ninoslav Radak** nazočili su 5. rujna obilježavanju Dana Virovitičko-podravske županije. U znak zahvalnosti za potporu za stipendije učenicima i studentima te za razvojne programe i projekte HNV-a Jasna Vojnić uručila je grb županije izrađen

u tehnici slame županu **Igoru Androviću**, objavio je HNV.

Inače, na svečanoj sjednici Županijske skupštine Virovitičko-podravske županije u prigodi obilježavanja Dana te županije sudjelovao je i predsjednik Vlade Hrvatske **Andrej Plenković**. Uoči svečane sjednice premijer Plenković obišao je novouređeni Stacionar za palijativnu skrb Doma zdravlja Virovitičko-podravske županije i Državni arhiv.

H. R.

Sjednica HNV-a u Beogradu

Imenovanja, obrazovanje, kapitalni projekti

U prostorijama Fondacije *Antun Gustav Matoš* u Beogradu održana je 65. sjednica Hrvatskog nacionalnog vijeća kojoj je nazočilo 18 vijećnika.

Među ostalim, na sjednici su jednoglasno usvojeni prijedlozi za imenovanje tri predstavnika Savjeta Vlade Republike Hrvatske za Hrvate izvan Republike Hrvatske – to će biti **Renata Kuruc** iz Sonte, koja je već bila u Savjetu godinu i pol, **Marin Piuković** iz Subotice i **Petar Dujić** iz Zemuna.

Savjet za mlade

Prvi puta Hrvati iz Srbije imat će članove i u Savjetu za mlade, a Vijeće je donijelo također jednoglasnu odluku da to budu **Petar Huska** iz Subotice, **Lucija Horvacki** iz Subotice i **Darko Peka** iz Novog Slankamena.

»Članstvo u savjetima Vlade Republike Hrvatske čast je i prilika da se razmjenom iskustva i iznošenjem potreba zajednice pred članovima Vlade i institucijama Republike Hrvatske naši konkretni izazovi mogu rješavati. Središnji državni ured za Hrvate izvan Republike Hrvatske koordinira ove susrete, a jedinstvena je prilika susresti Hrvate iz cijelog svijeta na jednom mjestu. Posebno nam je drago što ćemo u Savjetu imati i naše mlade ispod 30 godina koji su se svojom aktivnošću istakli u našoj za-

jednici«, izjavila je predsjednica Hrvatskog nacionalnog vijeća **Jasna Vojnić**.

Stanje u obrazovanju

Vijeće je bilo jednoglasno i po točki koja se odnosila na raspisivanje javnog poziva za dodjelu priznanja HNV-a za 2025. godinu.

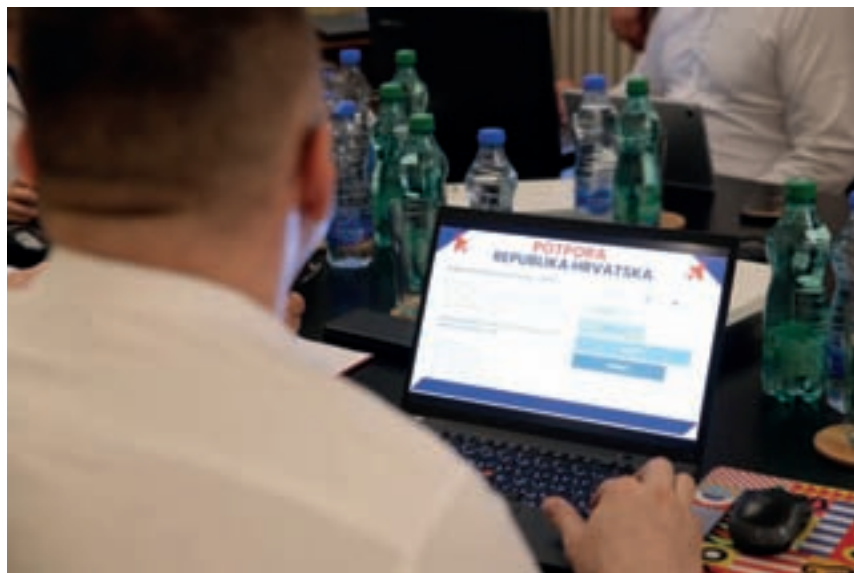
Predsjednica Odbora HNV-a za obrazovanje **Nataša Francuz** predstavila je aktualnosti u obrazovanju na hrvatskom jeziku – od vrtića, preko osnovnih škola koje je upisalo ukupno 44 prvaša, što je druga najveća generacija do sada, dok je u tri srednje škole upisano 66 đaka. Kada su u pitanju studenti, Središnji državni ured za Hrvate izvan Republike Hrvatske dodijelio je 106 stipendija za studente koji se obrazuju u Srbiji. Izborni predmet hrvatski jezik s elementima nacionalne kulture trenutačno pohađa oko 500 učenika u 15 škola, a izvan škola u Somboru i od ove godine u Beogradu. Kada su u pitanju izvannastavne aktivnosti, tijekom godine ih se realizira oko dvadeset.

»Voljeli bismo izraditi bazu akademske zajednice, napraviti prijem bruceša, da znamo koga sve imamo i koga sve to možemo očekivati za četiri-pet godina«, naglasila je Vojnić.

Kapitalni projekti

Predsjednik Izvršnog odbora HNV-a **Marinko Katić** predstavio je Izvješće o kapitalnim projektima, odnosno projekt »Sagradi mlin gdje je voda« koji podrazumijeva izgradnju i obnovu matica u mjestima gdje Hrvati žive u većem broju, vrijedan 3,5 milijuna eura.

Katić je vijećnicima prezentirao gdje se stiglo s projektima u svakom od mjesta koja su obuhvaćena projektom – od Sombora, Sonte, Monoštora, Opova, Petrovaradina, Rume i Šida, gdje je kupljena kuća.

»Ovo je jedan od najvažnijih infrastrukturnih projekata Hrvata u Srbiji – svaka matica osmišljena je prema potrebama lokalne zajednice, funkcionalno održiva, treba biti magnet za širu javnost i most između Hrvata u Srbiji i Hrvatskoj, te šire zajednice«, poručio je Katić.

Predsjednik Izvršnog odbora predstavio je i projekt Suvenirnice, koji nije dio ovog projekta, već druga dva, a planira se adaptacija prostora unutar nekadašnje zgrade HNV-a za prodaju suvenira koji najbolje predstavljaju Hrvate u Srbiji.

Ulaganja u kulturu

Predsjednik Odbora HNV-a za kulturu **Denis Lipozenčić** predstavio je ulaganja u područje kulture, kako iz Srbije tako i iz Hrvatske. Kako je naveo, udruge kulture od Srbije primile su za četiri posljednje godine ukupno 45 milijuna dinara, dok su iz Hrvatske u razdoblju od 2022. do 2025. godine primile 641.620.655 dinara, tj. približno 5.483 milijuna eura.

Na kraju sjednica obratio se zamjenik veleposlanika Republike Hrvatske u Srbiji **Ivan Zeko-Pivač** s kratkom porukom:

»Hrvatska podržava rad HNV-a, Jasnu Vojnić kao predsjednicu, vaš tim i nastavite raditi kao i do sada«, poručio je Zeko-Pivač.

M. V. R.

Temeljem članka 6. Pravilnika o priznanjima Nacionalnog vijeća hrvatske nacionalne manjine od 4. listopada 2013. godine s izmjenama i dopunama od 2. prosinca 2013. godine, Hrvatsko nacionalno vijeće u Republici Srbiji (u daljnjem tekstu: Vijeće), upućuje

JAVNI POZIV

za podnošenje prijedloga za dodjelu priznanja Hrvatskog nacionalnog vijeća u Republici Srbiji za 2025. godinu

Poziv se upućuje za dodjelu sljedećih priznanja:

- priznanje *Ban Josip Jelačić* za društveni rad u hrvatskoj zajednici;
- priznanje *Dr. Josip Andrić* za doprinos hrvatskoj kulturi;
- priznanje *Pajo Kujundžić* za doprinos obrazovanju na hrvatskom jeziku.

Uz obrazloženi prijedlog za dodjelu priznanja na hrvatskome jeziku u pisanom obliku, potrebno je dostaviti dokumentaciju kojom se dokazuju navodi iz prijedloga, te kratak životopis predloženoga kandidata. Podnositelji prijedloga mogu biti sve pravne i fizičke osobe.

Prijedlozi se dostavljaju putem preporučene poštanske pošiljke, elektronički na e-mail: ured@hmv.org.rs ili osobno u zatvorenoj kuverti na adresu: Hrvatsko nacionalno vijeće u Republici Srbiji, Preradovićeve br. 13, 24000 Subotica, s naznakom »Za javni poziv za dodjelu priznanja«.

Rok za dostavljanje prijedloga je najkasnije do 17. listopada 2025. godine.

Podnesene prijedloge razmotrit će povjerenstvo Vijeća i svoje prijedloge za dodjelu priznanja dostaviti Vijeću koje donosi odluku o priznanjima.

Imena dobitnika priznanja biti će objavljena u tjedniku *Hrvatska riječ*, na internetskim stranicama Vijeća i Zavoda za kulturu vojvođanskih Hrvata te u drugim sredstvima javnoga priopćavanja.

Priznanja će biti svečano uručena 15. prosinca 2025. na obilježavanju praznika hrvatske zajednice u Republici Srbiji.

Žigmanov o sastanku u Petrovaradinu i unutarstranačkim izborima

Očekujemo pravno-političko razrješenje

Komentirajući sastanak održan 6. rujna u Petrovaradinu na kojem su se okupili pojedini dužnosnici i članovi DSHV-a te članovi udruge kulture, a s kojeg je poslan zahtjev da se održe izbori u stranci, predsjednik Demokratskog saveza Hrvata u Vojvodini **Tomislav Žigmanov** rekao je za naš tjednik kako nije upoznat s ovim događajem niti da je o ovom događaju DSHV službeno informiran te dodaje kako »logično, nitko i nije ni na koji način bio uključen«. Žigmanov ocjenjuje kako »vjerojatno iza toga stoje osobe koje je nedavno sud pravomoćno osudio da su u svojim pučističkim djelovanjima kršili pravne akte

pravima. Ako je svemu tome tako, onda se tim druženjem postiglo dodatno stvaranje meteža i buke oko rada jedine relevantne političke organizacije Hrvata u Srbiji – DSHV-a, no sve to ni na koji način nije omelo čvrsto opredjeljenje većine članova da iz ove iz vana generirane i financirane krize izađemo jači i da još odlučnije odgovorno i sukladno pravilima i procedurama koje predviđaju pravna akta DSHV-a i demokratski uzusi nastavimo s radom«, kaže Žigmanov.

Na pitanje što se radi u stranci kako bi se situacija konsolidirala i održali unutarstranački izbori, Žigmanov odgovara da je pokrenut stegovni postupak protiv zamjenika predsjednika DSHV-a i podnesena kaznena prijava protiv nekoliko članova Vijeća i Predsjedništva.

»Pokrenuta je inicijativa za stegovni postupak protiv zamjenika predsjednika DSHV-a koji je, do sada u 35 godina dugoj povijesti, nezabilježeno izvrjeđao sunarodnjake i članove novoutemeljene Mjesne organizacije DSHV-a u Zemunu. S druge strane, očekujemo ishode podnijete kaznene prijave Osnovnom tužiteljstvu u Subotici zbog počinjenih niza kaznenih djela od strane nekoliko članova Vijeća i Predsjedništva DSHV-a te pravno-političko razrješenje s pratećim posljedicama te situacije po buduće djelovanje DSHV-a. Ne, da budemo posve jasni, ovdje se ne radi o korupciji, koja je, po mnogim činjenicama, na djelu u onih koji raspolažu većom količinom novcem! Naravno, sve redovite aktivnosti se odvijaju bez ikakvih većih problema.

Usporedo s tim, radi se ozbiljna analiza stanja u stranci – dosadašnjeg (ne)rada mjesnih organizacija i podružnica DSHV-a s ciljem da se donese valjan i realni prijedlog odluka o raspisivanju izvanrednih izbora, koja mora sadržati sve nužne elemente koje predviđaju naši pravni akti. Dakle, izbora će u DSHV-u biti i nitko ne treba gledati toga brinuti, napose ne članovi hrvatskih kulturnih udruga, predsjednica HNV-a i ljudi s prvog kata NIU *Hrvatska riječ*«, navodi u odgovoru Žigmanov.

H. R.

DSHV-a i zakone ove zemlje« i čovjek »koji u proteklih pet godina nije održao niti jedan sastanak Podružnice na čijem je čelu«.

Nadalje, Žigmanov kaže kako su se osim njega »vjerojatno pridružili i oni koji su u koaliciji sa Srpskom radikalnom strankom **Vojislava Šešelja**, zatim oni koji se nisu ohrabрили izaći pod imenom DSHV-a na lokalne izbore, časnici i dočasnici poražene Jugoslavenske narodne armije te oni koje je **Lazar Cvijin** 'omamio' da će dobiti poticaje za poljoprivredne djelatnosti novcem koji treba stići iz Republike Hrvatske, ukoliko se angažiraju na urotničkim aktivnostima u DSHV-u«.

»Ako je vjerovati Vama da se tako nešto održalo, ovaj skup poraženih snaga u DSHV-u je organiziran kako bi se kasnije spinovano plasiralo u vidu nepotpisane vijesti (sic!) preko DSHV-u nenaklonjenih, neobjektivnih i propagandistički vođenih medijskih stranica na društvenim mrežama *Hrvatske riječi*, koje uređuje osoba koja je do jučer osporavala pravo Hrvatima da se služe manjinskim

Sastanak predstavnika MO-a i podružnica DSHV-a u Petrovaradinu

Zahtjev za raspisivanjem unutarstranačkih izbora

Članovi mjesnih organizacija i podružnica Demokratskog saveza Hrvata u Vojvodini okupili su se 6. rujna u Petrovaradinu na, kako navode u svojem priopćenju, radnom sastanku i neformalnom druženju. Kako je naveo zamjenik predsjednika DSHV-a **Goran Kaurić** članovi su se sastali kako bi »učvrstili zajedništvo i snagu koja ih drži u zajedničkom cilju demokratskih promjena u stranci«.

»Kako bi se postigla normalizacija njezina djelovanja, odlučno smo, i članovi Vijeća i Predsjedništva i čelnici naših lokalnih ogranaka i predstavnici udruga koje njeguju hrvatsku kulturu, stava da se čim prije moraju raspisati izbori za tijela naše stranke. Svaki od nas, a pogotovu stranački kolege koji su se u raspravi obratili, svjestan je da rješenja za ono što stranku opterećuje može biti samo nakon izbora novoga čelništva DSHV-a. Dosadašnji predsjednik **Tomislav Žigmanov** te izbore, protivno svemu na čemu počiva i naša stranka i demokracija, odbija raspisati, te se, djelujući potpuno sam, krije iza imena i identiteta stranke.

Takve kukavičke manire osuđujemo«, kazao je Kaurić na sastanku u Petrovaradinu.

Kako se dodaje u priopćenju, predsjednik Podružnice Srijem **Krunoslav Đaković** komentirao je niz događaja

koji su se dogodili u stranci u posljednje vrijeme:

»Mnogi su me pitali što ćemo poslije, s kime u koaliciju, tko će biti predsjednik stranke, imam li ja povjerenje članova da budem predsjednik podružnice? Sve se to rješava na izborima. Oni koji budu izabrani odlučit će o tome. Vijeće odlučuje o djelovanju stranke, ne jedan čovjek iza zatvorenih vrata. Kada Vijeće odluči, demokratska je odluka ta koja se poštuje, a naš je plan da DSHV zaista opet

bude demokratska stranka. Heterogena smo zajednica, no kada zajedno odlučujemo donosimo kvalitetnije odluke«, kazao je Đaković.

Predsjednik MO DSHV-a u Tavankutu **Tome Vojnić Mijatov** kazao je kako »osim podjele u našoj zajednici između Hrvata Bunjevaca i 'samo' Bunjevaca, u Tavankutu postoji još jedna podjela«.

»DSHV je u selu znatno oslabio zalaganjem Tomislava Žigmanova: unutar sebe imamo razdor, jer su ljudi i naši članovi nepovjerljivi, ne znaju što će i kome se prikloniti«, kazao je on.

»Više nema kalkulacija oko toga što hoćemo. Javno kažemo: želimo da se raspišu izbori u Demokratskom savezu Hrvata u Vojvodini, jer Tomislav Žigmanov ne može sam odlučiti da bude vječiti predsjednik stranke«, rekao je predsjednik MO DSHV-a u Maloj Bosni i predsjednik Savjeta MZ u tom selu **Vinko Stantić**.

»Predstavnici Podružnice Banat došli su iz mjesnih organizacija stranke u Starčevu, Opovu i Zrenjaninu, podružnica Subotica imala je predstavnike MO iz Subotice, Tavankuta i Male Bosne, Podružnica Južno Podunavlje iz Vajske, a Podružnica Srijem iz Novog Sada, Petrovaradina, Srijemske Mitrovice, te Hrtkovaca. Svi okupljeni članovi, koje je ugostio predsjednik MO Petrovaradin **Dragutin Kračun**, jednoglasni su u zahtjevu Tomislavu Žigmanovu da čim prije raspiše izbore za tijela DSHV-a«, navodi se u priopćenju koje je redakciji uputio zamjenik predsjednika ove stranke Goran Kaurić.

H. R.

Skupština grada Subotice

Usvojen izvještaj o izvršenju proračuna

Grad je u prvom polугоđu raspolagao s oko 4,36 milijardi dinara, što predstavlja 47 posto planiranog godišnjeg obima i 12,7 posto manje nego u istom razdoblju prošle godine

Vijećnici Skupštine grada Subotice usvojili su većinom glasova izvještaj o ostvarenju proračuna za prvih šest mjeseci ove godine na 10. redovitoj sjednici, održanoj 4. rujna. Dio sjednice protekao je u raspravi o događanjima u Predškolskoj ustanovi *Naša radost* i nezadovoljstvu roditelja zbog premještanja odgojitelja i rasformiranja dječjih grupa.

Vlast zadovoljna, oporba kritična

Grad je u prvom polугоđu raspolagao s oko 4,36 milijardi dinara, što predstavlja 47 posto planiranog godišnjeg obima i 12,7 posto manje nego u istom razdoblju prošle godine. Predstavnici vladajuće koalicije ocijenili su to zadovoljavajućim rezultatom u danim okolnostima,

nosti od 150 milijuna dinara, proširenje plinske mreže, završena je ambulanta na Paliću i planira se izgradnja biciklističke staze na Paliću«, rekao je Nágel.

Oporba je kritizirala strukturu proračuna, navodeći da interes građana mora biti zastupljen – što nije slučaj, pa se novac troši na projekte od kojih Subotičani nemaju svakodnevnu korist.

»Mi smo i u prosincu kritizirali proračun zato što se ne koristi novac za potrebe korisne za građane već za neke projekte koji nemaju mnogo svrhe. Kada pogledate gdje je taj novac otišao, opet nije otišao na ono potrebno i korisno«, rekao je **Luka Vučinac**, vijećnik Zeleno-lijevog fronta.

Premještanje odgojitelja

dok je oporba kritizirala način prikupljanja i trošenja sredstava, navodeći da su pojedine stavke u potpunosti realizirane, dok neke nisu ni započete.

Šef vijećničke grupe Srpske napredne stranke **Veljko Vojnić** rekao je da su izuzetno zadovoljni izvršenjem proračuna, s obzirom na »ogromne poteškoće u ekonomiji izazvanih raznim opstrukcijama i blokadama koje traju deset mjeseci«. Šef vijećničke grupe Saveza vojvođanskih Mađara **János Nágel** rekao je da je proračun za 2025. godinu skromniji od prošlogodišnjeg, jer su smanjena sredstva s republičkog i pokrajinskog nivoa budući da nisu otvorene nove investicije.

»Investicije se ostvaruju po planiranoj dinamici – izgradnja vodovodne mreže u mjesnim zajednicama Zorka i Makova sedmica dužine preko 13 kilometara u vrijed-

Tijekom rasprave o premještanju odgojitelja Vojnić, koji je i tehnički ravnatelj u Predškolskoj ustanovi *Naša radost*, rekao je kako se radi o redovitoj proceduri i optužio oporbu za zloupotrebu ove teme.

»Znamo da je sada na djelu pokušaj izvođenja obojene revolucije, pa se svaka situacija koristi da se vlast prikaže u najgorem svjetlu. Premještanje odgojitelja je normalna procedura koju provodimo svake godine. Rad u jaslama je najteži i nije u redu da jedni stalno rade u jaslama, a drugi s predškolcima. Zato svake godine vršimo preraspodjelu«, rekao je Vojnić.

Vijećnik Zeleno-lijevog fronta **Luka Vučinac** ocijenio je da najmlađi moraju imati sigurne uvjete u vrtićima i kritizirao politički pritisak na zaposlene.

»Imamo nesigurne vrtiće i represiju zbog potpore studentima koja se događa i u osnovnim i srednjim školama, a sada i u vrtićima. Djeci je važno da imaju iste odgojitelje, jer se vežu za njih. Kada netko zbog političkog mišljenja bude premješten, oštećeni su i odgojitelj i djeca i roditelji«, poručio je Vučinac.

Inače, grupa roditelja u Subotici pokrenula je peticiju protiv premještanja odgojitelja i rasformiranja dječjih grupa u PU *Naša radost*, ističući da se bore za stabilnost i kontinuitet u radu odgojitelja s njihovom djecom, te da to nema nikakve veze s borbom protiv aktualne vlasti, kako tvrdi uprava.

H. R.

»Godine novog preporoda«: 75 godina od rođenja Ane Gabrijele Šabić (1950. – 2000.)

Znanstvenica i profesorica

U subotu, 6. rujna, navršilo se točno 75 godina od rođenja **Ane Gabrijele Šabić**, znanstvenice i profesorice hrvatskog jezika.

Ana Gabrijela Šabić rođena je 6. rujna 1950. u Tavankutu, od oca **Stipana** i majke **Marge**, r. **Zelić**. Osnovnu školu polazila je u Subotici, gdje je završila i petogodišnju Učiteljsku školu. Dodiplotmski studij završila je na Filozofskom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu na Odsjeku za kroatistiku te na Odsjeku za komparativnu književnost. Diplomirala je 1974. te stekla stručni naziv profesora hrvatskoga jezika i književnosti. Poslijediplomski studij završila je također na Filozofskom fakultetu u Zagrebu. Magistrirala je iz metodike književnog odgoja i obrazovanja temom »Metodički pristupi interpretaciji lirske poezije u mlađim razredima osnovne škole«. Doktorirala je na istome fakultetu i u istom znanstvenom području temom »Metodički pristupi interpretaciji lirske poezije u sustavu jezično-umjetničkoga područja u višim razredima osnovne škole«. Studirala je i na Institutu za teološku kulturu laika Katoličkoga bogoslovnoga fakulteta u Zagrebu. Djelovala je u Centru *Kršćanska sadašnjost* u Zagrebu. Od 1979. suosnivateljica je i urednica interdisciplinarne Katehetske radne ekipe *Symbolion*.

Kao članica interdisciplinarnih ekipa *Paks* i *Symbolion*, bila je suorganizatorica i suvoditeljica brojnih znanstveno-stručnih projekata i intenzivnih višednevnih seminara/skupova za trajnu izobrazbu vjeroučitelja (svećenika, redovnika, redovnica, vjernika laika) i drugih učitelja (profesora), posebice s područja jezičnoga i književnoga odgoja i obrazovanja, u domovini i inozemstvu.

S nastavnim radom na visokim učilištima započela je kao gost profesor na Katehetskom institutu Katoličkoga bogoslovnoga fakulteta u Zagrebu, zatim kao profesor vanjski suradnik i konačno kao stalni profesor na istoime-nom Institutu. Radila je također kao voditeljica vježbi iz metodike jezičnoga i književnoga odgoja i obrazovanja na Pedagoškoj akademiji u Zagrebu, a sudjelovala je kao profesor vanjski suradnik u izvođenju poslijediplomsko-ga studija iz metodike književnoga odgoja i obrazovanja

na Filozofskom fakultetu u Zagrebu. Objavila je više znanstvenih i stručnih radova, poglavito s područja vjerskoga, književnoga i jezičnoga odgoja i obrazovanja. Na temelju objavljenih knjiga i drugih radova, Znanstveno-nastavno vijeće Filozofskoga fakulteta u Zagrebu izabralo ju je 1990. godine u znanstvenoistraživačko zvanje znanstveni suradnik, a godine 1993. u zvanje višega znanstvenoga suradnika. Na Katoličkom bogoslovnom fakultetu izabrana je u znanstveno-nastavno zvanje sveučilišnoga docenta u srpnju 2000. godine. Preminula je u Zagrebu 12. kolovoza 2000. godine.

Bistu Ane Gabrijele Šabić izradio je akademski kipar **Mladen Mikulin** iz Zagreba, a ona se nalazi u spomenkući Bele Gabrića u kojoj je i sjedište Hrvatske čitaonice Subotica. Ana G. Šabić darovala je više od tisuću knjiga iz osobne knjižnice Katoličkom društvu *Ivan Antunović* iz Subotice.

(ZKVH)

Spomen o obljetnicama

U nedjelju, 14. rujna, u crkvi sv. Roka u Subotici, u 17 sati, bit će služena sv. misa prigodom 75. obljetnice rođenja i 25. obljetnice smrti dr. sc. Ane Gabrijele Šabić. Spomen zajednički priređuju KD *Ivan Antunović*, Hrvatska čitaonica Subotica, župa sv. Roka i ZKVH.

Petar Hačegan, lektor hrvatskoga jezika na Sveučilištu u Temišvaru i predsjednik Demokratskog saveza Hrvata u Rumunjskoj

*Bio sam posvuda u okolini i vidio kako stvari stoje i mogu reći da smo mi još uvijek u nekakvom formiranju, političkom, administrativnom itd.; mi se za sada tražimo jer nismo imali političku edukaciju * Uz krovnu udrugu, a to je Zajedništvo Hrvata u Rumunjskoj, gdje su se svi na početku uključili, postojao je sklad i zajednička očekivanja i to je tako bilo sve dok nije krenuo pristup prema kolaču, da se tako izrazim * U početku broj studenata je bio mali, ali kada jednom stupite u kontakt sa studentima, uz sve službene obavijesti koje teku na fakultetu, najglavniji način prijenosa informacija i danas je čovjek prema čovjeku tako da mi se iz godine u godinu broj studenata na hrvatskom povećavao i stigao sam do brojke 120 po polugodištu*

Intervju vodio: Zlatko Romić

Zajednica smo u razvoju

Sedam punih stoljeća uspijevali su karaševski Hrvati sačuvati svoj prepoznatljivi identitet kroz jezik, vjeru i običaje. Padali su za to vrijeme kraljevi, carevi i predsjednici, mijenjale se državne granice i ideologija, a oni su ostali isti – samosvojni i prepoznatljivi. Ali, nove tehnologije, koje su dovele do sveopće globalizacije, i primjena novih administrativnih pravila, prije svega kada je riječ o članstvu Rumunjske u Europskoj uniji, načele su i ovu malu zajednicu poput virusa i iz gotovo konzerviranoga stanja stavile ju pred izazove s kojima do sada nije bila suočena

Lektor hrvatskoga jezika na Sveučilištu u Temišvaru, predsjednik Demokratskog saveza Hrvata u Rumunjskoj i član Savjeta hrvatske Vlade za Hrvate izvan Hrvatske **Petar Hačegan** svjedok je ovih brzih promjena i vrlo je dobro upućen u njih. Školovanje u Temišvaru (na rumunjskom) i Zagrebu (na hrvatskom) poslužilo mu je da stečena znanja primijeni u zavičaju u koji se vratio i u kojem i danas živi. Njegov blag odnos prema Drugome nije proturječan njegovim čvrstim uvjerenjima da je za kvalitetan život neophodan spoj vjere i znanja. Upravo stoga njegovi kritički stavovi spram zajednice čiji je i sâm član pota-

knuti su prije svega ljubavlju i željom za boljitkom, a to se, prema njegovim riječima, ne može ostvariti bez učenja i preko noći. On sâm najbolji je primjer prethodne tvrdnje: izvan radnoga mjesta na kom hrvatskom području čak i Rumunje iz Vojvodine, držanjem pučke pobožnosti materinskog jezika uči i Hrvate u Jabalču, jedinom od sedam hrvatskih mjesta gdje lokalno stanovništvo svakodnevno komunicira na rumunjskom.

► **Razgovor za Hrvatsku riječ stoga počinjemo pitanjem koje toliko fascinira svakoga tko je makar jednom došao u karaševski kraj: kako su Hrvati u moru romanizama, hungarizama i germanizama do danas ipak uspjeli sačuvati svoj prepoznatljivi govor?**

Nadasve zahvaljujući Crkvi. Rekao bih da temelj naše zajednice čine dvije Crkve: Crkva u malome, to je obitelj, i Crkva u velikome, živa Crkva koju čine vjernici svih naših mjesta, pa i onih manjih gdje se više govori rumunjski, a razumiju hrvatski. Budući da su i oni išli trbuhom za kruhom pa su stjecali neka valutna sredstva i u Hrvatskoj, naposrednim kontaktom i oni su bili primorani učiti hrvatski jezik. Budući da držim pučku pobožnost i da molimo na hrvatskom jeziku, moje iskustvo danas je da se hrvatski jezik ponovno postavlja u poziciju da se mogu nadati da će i ti ljudi sve bolje i bolje vladati njime.

► **Ipak, sami mještani kažu da je danas sve veći broj obitelji u kojima stariji međusobno govore hrvatski, ali s djecom rumunjski. Kako komentirate ovu pojavu koja u prethodnih 600-700 godina nije postojala?**

Ovo je govoto retoričko pitanje jer i sami znate da danas živimo u virtualnom društvu, da društvene mreže čine svoje, da su sadržaji raznovrsni i da oni nisu vezani za ono čime su se bavili njihovi roditelji ili djedovi. Sve to novo ide na engleskom ili je prevedeno na rumunjski, pa i oni obogaćuju svoj rječnik, ali rumunjskim jezikom. Ipak, funkcionalni jezik, hrvatski mjesni govor, koriste u kući dok se već s prijateljima vani ili pak u školi često govori rumunjskim jezikom. Mi raznovrsnim aktivnostima, kao predstavnici druge udruge Hrvata u Rumunjskoj, u suradnji s načelnicima općina i općenito s dobrim ljudima nastojimo senzibilizirati mlade putem hrvatskog jezika, da ga zavole, da ga češće slušaju, da slušaju glazbu na hrvatskom jeziku...

► **Rekli ste da u Temišvaru, gdje predajete, među studentima imate i Rumunja iz Srbije. Je li to pokazatelj veće zainteresiranosti za učenje hrvatskog jezika u Rumunjskoj ili je riječ o nečemu drugom?**

Jest, ima zainteresiranih za učenje hrvatskoga. U početku broj studenata je bio mali, ali kada jednom stupite u kontakt sa studentima, uz sve službene obavijesti koje teku na fakultetu, najglavniji način prijenosa informacija i danas je čovjek prema čovjeku. Tako mi se iz godine u godinu broj studenata na hrvatskom povećavao i stigao sam do brojke 116, pa 120 po polugodištu. Naravno, riječ je o početnom hrvatskom A2 ili B1. Budući da imam i studente Rumunje iz Srbije, tu moram ići poredbenom gramatikom i to je delikatno. Oni, naime, znaju ili razu-

miju srpski jezik, ali ih ipak treba upoznati i s razlikama u odnosu na hrvatski. Stoga se mora pronaći način komuniciranja, pa onda i otići s njima u Hrvatsku i stvari već teku drugačijim pravcem, prije svega da antagonizmi nestanu. Naravno, imam i pripadnike hrvatske manjine koji mogu upisati hrvatski jezik ili pak hrvatsku kulturu i civilizaciju, a onda i dodatne programe koje radim. Moja je želja doći nekako do uspostave suradnje između učenika i studenata. Stoga putem programa idem s učenicima da se upoznaju sa studentima i vide fakultet. To je i fakultetu korisno jer će neki od njih koliko sutra postati studenti Sveučilišta u Temišvaru, a ima i nekoga tko je stariji i tko također želi nešto naučiti. Moja je uloga posredovati u tome da se ljudi druže, da se sprijatelje, da nauče hrvatski jezik i zavole Hrvatsku i... zašto ne: da u nju jednoga dana dođu ne samo kao sezonski radnici, nego i da se zaposle u njoj i u njoj žive.

► **Kakvi su rezultati toga programa, kolika je zainteresiranost mladih iz karaševskog kraja za učenje hrvatskog na fakultetu?**

S obzirom na to da studij mogu upisati studenti druge i treće godine, iz ruralnih sredina nema neki veliki broj učenika koji žele upisati neki od fakulteta Sveučilišta u Temišvaru. Brojke se kreću od minimalno tri do maksimalnih deset.

► **Predsjednik ste Demokratskog saveza Hrvata u Rumunjskoj, jedne od dvije postojeće hrvatske političke organizacije u Rumunjskoj. U čemu je razlika u odnosu na Zajedništvo Hrvata?**

Uz krovnu udruhu, a to je Zajedništvo Hrvata u Rumunjskoj, gdje su se svi na početku uključili, postojao je sklad i zajednička očekivanja. To je tako bilo sve dok nije krenuo pristup prema kolaču, da se tako izrazim. E, onda su se stvari lagano promijenile. Ono što smo se dogovorili da će u jednom mandatu biti predsjednik iz jedne općine, u drugom iz druge, pa predstavnik u Parlamentu na sličan način... to je nestalo i ispostavilo se da je taj tko je bio glavni preuzeo sve dužnosti, pa čak i dužnost glavnog tajnika. Njegovim tragom nastavlja se i takva narav i jasno je da je u takvom stanju stvari došlo do podjele ondašnjih ljudi koji su pokrenuli i osnovali drugu stranku, a ja sam izabran za njenog petog predsjednika. Tek nakon toga shvatio sam da stvari ne idu odozdo nego od gore, da vrata nisu uvijek otvorena svima nego nekima koji su pogodniji. Ipak, zahvaljujući potpori Hrvatske, odnosno Središnjeg državnog ureda za Hrvate izvan Republike Hrvatske, mi možemo razmišljati i o programima i projektima i o provedbi istih. Od izuzetnog je značaja da se problemi uočeni na licu mjesta pretvore u potencijalne ideje koje kasnije mogu biti ostvarive. Ali, iskreno, volio bih pronaći mlade ljude koji bi prepoznali ovo o čemu govorim i koji bi to nastavili gurati, a ja da se malo povučem i da budem na koncu u ulozi nekakvog savjetnika. A najsretniji bio bih onog trenutka kada bih i s druge strane čuo »ljudi moji, tako nas malo ima a toliko posla nas čeka; ajmo si pružiti ruku i ići dalje«. Možda i to doživimo i zato se i molim. Možda se i dogodi takvo što.

► **Kako se te podjele odražavaju na same Hrvate u karaševskom kraju; ima li i među njima podijeljenosti?**

Ovo je moj osobni stav i mogu ga argumentirati. Mi smo do 1990. živjeli u znano kakvom društvu i ljudi su navikli govoriti ono što netko drugi želi čuti, a u neakvim intimnim krugovima reći ono što se treba reći. Godine 2013., pa i kasnije, radili smo neka sociološka istraživanja i velika većina ljudi išla je u pravcu da se treba ujediniti. Svjestan sam činjenice da mi imamo predstavnika u rumunjskom Parlamentu, 18 manjina je prisutno, 17 plus 1, Mađari su brojčaniji i glasniiji i zahvaljujući njima mi uživamo potpore i tako se moramo postavljati prema vani. Oni uživaju poprilična sredstva za naše prilike iako se u Rumunjskoj još uvijek živi skromno u odnosu na neke druge standarde. Pa kad saznate koliko se prima na račun Hrvata od rumunjske Vlade, onda vas je gotovo stid, a povremeno se čak i bojite da nam to ne naplate jer svi ćemo morati raditi da bismo vratili taj novac. Imao sam osobno iskustvo kada sam se u Uredu za manjine našao s jednom našom veleposlanicom i kada sam joj rekao da mi nemamo zastupnika u Parlamentu i da nemamo o čemu razgovarati. Znači, iz najdemokratskije institucije u Rumunjskoj ti ustaneš i za potrebe Hrvata odeš jer kao nemaš relevantnog sugovornika. To je, moram priznati, politička nepismenost. Također, primijetili ste da nam na lupačkoj strani nedostaje kanalizacija, a na karaševskoj bismo išli na pošumljavanje. Stoga sam pokrenuo pitanje

da se uspostavi partnerstvo općina i da načelnici to stave pred vijeća da glasaju o tome. Mislite li da su vijećnici Zajedništva Hrvata u Rumunjskoj glasali za to? Nisu! Uz dužno poštovanje, to je diskriminacija na razini političke nepismenosti. Jer, i sami ste vidjeli, ljudi u lupačkoj općini nemaju kanalizaciju! A u XXI. stoljeću smo. U Europskoj uniji. Ovo je na razini ponašanja djece u četvrtom osnovne i mene je stid o ovome govoriti. Ipak, uz potporu Hrvatske, ja se nadam da će karaševska općina ipak krenuti u pošumljavanje.

► **Kako biste ocijenili odnos rumunjske države prema svojim nacionalnim manjima: kao proaktivni, koji ih potiče na opstanak i razvoj ili kao birokratski, koji ih podržava u mjeri koje su propisane zakonima i minimalnim standardima?**

Mi smo imali vrijeme do 1989., koje je bilo jako skućeno, slobode ograničene... To je svima poznato. Ali, također, nitko ne smije s uma smetnuti činjenicu da je obrazovanje bilo besplatno i dostupno svima. I, uz dužno poštovanje, demokracija je novi naziv, ali u to vrijeme nije bila potrebna nikakva veza za zaposlenje nego se zapošljavalo na temelju školovanja. To, dakle, ne smijem osporiti kada je riječ o prošlosti. Kao pripadnik hrvatske manjine također ne mogu reći da nam je netko, i to u vrijeme teškog ateizma, dok je ovdje bio župnik **Todor Katić** zabranjivao podizanje crkava u Nermidu i Jabalču. Drugo vrijeme je od 1990. pa do danas. Razmjerno brzo Rumunjska je ušla u Europsku uniju i budući da imamo

kontinuitet iz komunizma, ja sam tijekom ovoga vremena uživao i uživam slobodu. Danas se, recimo, mogu slobodno kretati, slobodno pokazati ono što sam tijekom vremena gajio i stekao: jezik, običaje, nošnju, ples... Ali, to su stvari koje se ne uče preko noći, to se prenosi iz obitelji. To je strukturalno društvo koje ima svoje vrijednosti koje su konzervirane. Također, uvjeren sam kada bi bila veća politička pismenost i kada bi se napravilo ono što se treba napraviti, onda bi se i stvari unutar nas promijenile na bolje. Jer, Rumunjska podržava nacionalne manjine. Nije rekla »ovo može, ovo ne može«, nego »izvolite, radite; imate nastavnike, imate nastavu«.

► Budući da Hrvati čine i više od 90% stanovništva u sedam sela karaševskog kraja, na kom se jeziku odvijaju sjednice dvije općine: u Karaševu i Lupaku?

Službeno, na rumunjskom. Na rumunjskom se pišu i zapisnici, jer oni idu na Županiju (Caraș-Severin, prim. a.), čije je sjedište u Ričici. Ali se često neformalno govori hrvatski, pa čak ima slučajeva i da načelnik neke od točaka dnevnog reda objašnjava na hrvatskom. Inače, zakon nam dopušta dvojezično održavanje sjednica, ali za to treba imati i kvalificirani kadar, jer tu je i terminologija zahtjevnija od običnog jezika kojim stanovništvo u karaševskom kraju svakodnevno govori.

► Ali su, koliko sam čuo, u hrvatskim mjestima ravnatelj i u školama ipak Rumunji.

Pa jesu. Ali, mislim da ni tu ne bi bilo problema kada bi netko od naših to želio postati. Ali, prvo se mora željeti.

► Dakle, smatrate da to nije toliko do države koliko do samih Hrvata?

Pa mislim da ne. Bar ja nisam stekao takav dojam, a posebno ne kada je riječ o nekakvoj diskriminaciji ili da se ide ka asimilaciji. Mislim da je na nama da budemo pismeniji i da odemo na prava mjesta i pokucamo na prava vrata. Prije toga, naravno, napraviti sociološku studiju i pokazati stanje stvari i onda probleme rješavati dijalogom. Jer, pred argumentima se ne može ustupiti. To je naša unutarnja stvar, barem kako ju ja vidim. I, ponavljam: kada je o rumunjskoj državi riječ, ja nisam osjetio nekakvih restriktivnosti.

► S druge strane, kako biste ocijenili odnos matične države prema svojim najistočnijim autohtonim sunarodnjacima?

Mislim da je Hrvatska izuzetno velikodušna. Školovao sam se tamo, a to je bilo u vrijeme kada je u Hrvatskoj bio rat, i znao sam naići na ljude koji su imali određenih predrasuda. Ali, mene nijedan od nastavnika nije oslovio drugačije negoli »kolega«. Čak su mi i ime izgovarali onako kako treba, a to je Hačegan. Naravno, kada imate takav pristup, vi činite sve što vam je u moći da pozitivno odgovorite sadržaju koji se prenosi i koji se od vas kao od studenta očekuje. Isto je bilo i kada je riječ o institucijama. A sada, kao predstavnik Hrvata u Rumunjskoj uistinu dobivam i riječ i podršku i nastojim sve to povjerenje, koliko mogu, opravdati. Svjestan sam toga da ovdje stvari ponekad ne funkcioniraju onako kako očekujemo, ali opet je to sve na pojedincima. Konkretni odgovor na Vaše pitanje je: »Hvala Republici Hrvatskoj«! I vertikalno i horizontalno nigdje nisam naišao na drukčiji stav nego na pozitivan. Poznato je da imamo Zakon o hrvatskom jeziku u koji je uvršten čak i govor karaševskih Hrvata. Znači, maksimalno smo uvaženi i teoretski, zakonodavno, a usput i financijski. Hrvatska izdvaja sredstva za hrvatsku manjinu u Rumunjskoj, a na nama je samo pokazati koje su nam potrebe i na koji način to možemo najbolje iskoristiti i opravdati.

► Tko vam više pomaže?

U ovom trenutku, a to brojke pokazuju, Rumunjska, koja je navodno ove godine za ovdašnje Hrvate izdvojila 1.540.000 eura. Ali, ne sumnjam da će Hrvatska, ako uoči potrebe Hrvata u Rumunjskoj, i dodatno pomagati.

► U Subotici, kao središtu Hrvata u Srbiji, već godinama postoji Generalni konzulat Republike Hrvatske. Budući da je Ričica (Reșița) udaljena samo 10-15 kilometara od karaševskog kraja, smatrate li da bi bilo prirodnije da je u njoj, a ne u 600 kilometara udaljenom Bukureštu, smješten hrvatski konzulat?

Hajde prvo da dorastemo tome. Bio sam posvuda u okolini i vidio sam kako stvari stoje i mogu reći da smo mi još uvijek u nekakvom formiranju, političkom, administrativnom itd. Mi se za sada tražimo jer nismo imali političku edukaciju. Naša edukacija se do sada svodila na kulturu rada i na osnovne potrebe. Sad rastemo i emancipiraniji smo i naravno da će doći i do toga kada potrebe budu ukazivale na to i kada bude relevantnih sugovornika. Za sada mi nemamo puno razvijenih institucionalnih kontakata s Hrvatskom. Tu je najdalje otišlo Kulturno-umjetničko društvo *Klokotić*, koje više od pol stoljeća ima razvijenu suradnju sa *Seljačkom slogom* iz Buševca i koje tu svoju suradnju širi i na Filip Jakov i Umag; sada mogu reći da je i Općina Lupak uspostavila suradnju s Rešetarima, a Karaševo s Osnovnom školom Dr. *Ivan Merz* iz Zagreba. E, kada ne budemo imali samo individualne i grupne, nego i kontakte na razini zajednice, onda ćemo imati i konzulat u Ričici. To je sigurno.

Glas bačkoga zavičaja

Subotičanin s dugogodišnjom zagrebačkom adresom, naš je sugovornik radni vijek s uspjehom proveo u turizmu. Sklonost prema pisanoj riječi i književnosti nije zanemario, te u svojoj bibliografiji danas ima više naslova poezije, zbirku kratkih priča i povijesnu monografiju o obitelji iz koje potječe

I ako već šest i pol desetljeća ne živi u svojem subotičkom zavičaju, **Lajčo Perušić** ostao je snažno vezan uz rodni kraj. U prilog tome govori i njegovo književno stvaralaštvo. Naš je sugovornik rođen 1945. u Subotici, gdje je stekao osnovno obrazovanje. U čuvenoj *Golubovoj školi* (danas OŠ *Matko Vuković*).

»Subotica, moj zavičaj, uvijek iznova mi budi nostalgija sjećanja i blagu sjetu, budi mi sjećanja na vrijeme kad sam bio dječarac na prašnjavim subotičkim ulicama, sjećanja na dječastvo i brojne prijatelje koje danas kad dođem u grad jedva i srećem. Djetinjstvo mi je bilo prožeto zanosom koje se može doživjeti samo pod sretnom obiteljskom zaštitom. Sada, kada imam puno godina, često se vraćam u djetinjstvo i pokušavam u sebi otkriti onu svoju nutarnju dječaku intimu i ponovno ga proživjeti«, navodi na početku razgovora Perušić.

Srednjoškolske dane proveo je u Katoličkoj klasičnoj gimnaziji u Zagrebu, u kojem – kako će se ispostaviti – ostaje do današnjih dana. Diplomirao je 1975. na Pedagoškoj akademiji u istom gradu, na odsjeku za njemački jezik i književnost.

Karijera u turizmu

Unatoč pedagoškoj naobrazbi, uposlio se u turizmu. Kasnije je obnašao gotovo sve stručne i upravne funkcije u poduzeću *Atlas*, bio član upravnog odbora udruge turističkih agencija Jugoslavije, a nakon demokratskih promjena u Hrvatskoj član uprave Udruge hrvatskih putničkih agencija (UHPA). Održavao je i stručna predavanja o turizmu.

»Nakon diplome na Akademiji 1975. zaposlio sam se najprije u jednoj školi kao predavač njemačkog jezika. Iste godine u ljeto našao sam jedan oglas od putničke

agencije *Atlas* koja je tražila jednog zaposlenika na administrativnim poslovima. Javio sam se na taj oglas i dobio posao, tako je počeo moj posao u turizmu. Nakon izvjesnog vremena učenja i stjecanja profesionalnih znanja o turizmu – zavoljeli smo se. U poduzeću sam ostao 35 godina i malo-pomalo stigao sam do položaja direktora *Atlasa d.o.o.* u Zagrebu. U branši sam obnašao brojne funkcije koje su se računale kao rad *onako usput*, a koristilo je za propitivanje i izmjenu novih ideja«, prisjeća se naš sugovornik.

Književni opus

Perušić se bavi i književnim stvaralaštvom. Poeziju piše od mladenačkih dana (zastupljen je u zborniku *Mladi hrvatski pjesnici* iz 1972.), kasnije i prozu. Do sada je

objavio četiri zbirke pjesama – *Brazde na licu* (1994.), *Iza lica* (2011.), *Vrijeme vrlina* (2020.) i *Jarka svitanja* (2023.), zbirku kratkih priča *Vrijeme u pokretu* (2017.) kao i povijesnu monografiju o obitelji Perušić *Tragovi-ma predaka* (2014.). Uskoro mu treba izaći nova knjiga – zbirka pjesama *Vrijeme u čaši*. Također, objavljivao je i u književnim časopisima i zbornicima u Hrvatskoj i Srbiji (*Marulić, Klasje naših ravni, Vijenac, Subotička Danica, Nova riječ...*), a zastupljen je i u antologiji poezije nacionalnih manjina u Srbiji *Trajnik*. Njegova poezija spaja pejzaž Bačke s univerzalnim ljudskim iskustvima i daje glas zajednici koja je, iako rasuta, snažno vezana uz svoje korijene.

»Sedamdesetih godina prošlog stoljeća moj književni mentor bio je vrli književnik, surađivao je i s **Balintom Vujkovim, Jozo Vrkić** (1941. – 2013.). On je čitao sva moja piskaranja i jednom mi je re-

kao: 'Hoćeš li da ti kažem nešto iskreno?' 'Reci', odgovorim. 'Posveti se poeziji, proza neka ti bude usput, proza ti baš ne leži'. Shvatio sam ga ozbiljno, tako da sam do sada izdao četiri knjige poezije, peta će ovih dana, jednu knjigu ipak proze, zbirku kratkih priča, i jednu povijesno-dokumentarnu knjigu o svom podrijetlu«, navodi Perušić.

Za pisanu riječ Perušić je dobio više nagrada i priznanja, među ostalim i Nagradu za životno djelo *Balint Vujkov Dida* (2017.) te pohvalnicu Hrvatskog sabora kulture za prozno i poetsko stvaralaštvo (2016. i 2018.).

Dani u mirovini

Lajčo je oženjen **Irom** i imaju dvije kćeri – **Rahelu** i **Mariju** – te unuke **Magdalenu** i **Matiju**. Aktivan je i u životu vojvođanskih Hrvata u Zagrebu; bio je među osnivačima Društva vojvođanskih i podunavskih Hrvata u Zagrebu te Udruge za potporu bačkim Hrvatima. Organizirao je i književne večeri. Dane u mirovini, kako navodi, provodi prilično »nemirno«.

»Najprije, potpuno sam predan obitelji, unukama, doduše sada manje negoli prije jer su već na fakultetu ili još u srednjoj školi, ali uvijek se nađe vremena za razgovor ili šetnju. Također pišem kratke priče, pjesme, zbirka *Vrijeme u čaši* je na prijelomu. Imam i autobiografski rukopis *Deran iz Gundulićeve*, e, on je još uvijek na čekanju premda je s moje strane završen. Čekaju lektora, oblikovanje, dizajn, izdavača, a i novčića. Inače i dalje čitam, hodam da se ne zamrznem prerano«, kaže on.

Subotička veza

Prije je to činio češće, a danas u rodnu Suboticu dolazi jednom ili dva puta godišnje.

»Kad prijeđem granicu Batina – Bezdan, u meni se budi osjećaj mira i tjeskobe, uzbuđenja i žal što nisam rastao s ovim mojim ravničarskim podnebljem, ali i sreća da sam opet tu. Ulaskom u grad kroz industrijsko-poslovnu zonu dobijem dojam kako je vidljiv napredak ovoga kraja i to me veseli. U šetnji gradom svaki čas mi se učini da to nije moj grad, prepoznajem zgrade, ulice, čak i neke dućane, ali ne i ljude. Skoro nikoga ne mogu sresti od starih poznanika, prijatelja iz razloga što je biologija učinila svoje ili iz razloga što se ulicama i trgovima kreću neki drugi ljudi. Jako mi je drago kad dođem na *Dužijancu*, tada se mogu potpuno uživjeti u sjećanja nekadašnjih *dužijanci*, nošnji, *pisme*, običaja. Posjetim rodbinu i još neke prijatelje, uredništvo *Hrvatske riječi* i Zavod za kulturu vojvođanskih Hrvata i to je to«, kaže on.

Događanja u hrvatskoj zajednici u Srbiji, kako ističe, prati redovito putem medija:

»Pretpлатnik sam *Hrvatske riječi* i *Zvonika*, pratim *Godišnjak za znanstvena istaživanja ZKVH-a*, *Novu riječ*, mrežne stranice HNV-a, s nekima i surađujem. *Hrvatska riječ* je po meni vrlo dobro informativno glasilo, obuhvaća nekoliko vitalnih područja života Hrvata od kulture do gospodarstva, od jezika do običaja. Možda bi političke teme unutar, ali i izvan zajednice mogle biti šire razrađene. Intervjui su gotovo svi vođeni na prave teme koje žuljaju i Hrvate i druge građane. Izdavaštvo, promocije, obilježavanje važnih događaja, sve se to vodi po mjeri mogućnosti. Posebno izdvajam novi radni prostor hrvatskih institucija u Matici, proširenje radnog prostora u Zavodu koji je bio jako skučen, a najveća vrijednost su mlade snage koje se uključuju u ovaj posao«.

D. B. P.

Partijski ćaci i njihova osveta

Jedna od definicija osvete je da je ona svjesno učinjeno zlo kao uzvrat za prije učinjeno zlo onomu koji ga je učinio, a sinonim za osvetu je i odmazda. Osveta je i jedan od najjačih motiva da se pravda uzme u svoje ruke u situacijama kada se u efikasnost zakona izgubi povjerenje, a posebno na ovim prostorima ta je pojava ukorijenjena do razine nacionalnih tradicija. Pod pojmom blažeg oblika osvete vjerojatno bi se mogao svrstati i onaj institucionalni kada se svjesno učinjeno zlo za ranije učinjeno zlo podvodi u okvire zakonskih normi koje reguliraju poželjne i nepoželjne oblike ponašanja. Svi su, naime, bar jednom u životu čuli za slučajeve da se nekome tko se zamjerio sustavu vlasti, a pritom se bavi privatnim biznisom, šalje inspekcija s ciljem da mu se u poslovanju pošto-poto nađe greška kako bi ga se kaznilo ili pak spriječilo u daljnjem obavljanju posla od kog mu ovisi egzistencija.

tako teško ošteti nastavnike, roditelje, djecu i cjelokupni školski sustav? I je li Melinda Đurić Kiš bila jedina ravnateljica bez licence? I hoće li i netko iz inspekcije za to odgovarati, kako i kada? Slučajevi Ise Planića i Andree Beszédes za nekoliko su nijansi problematičniji i oni će zacijelo, kada dođe do pada sadašnje vlasti, biti predmet svekolikih zanimanja ne samo obične javnosti. Jedno od pitanja vjerojatno će biti kako je moguće da (u tom trenutku jedina i pravovaljana) prijava na natječaj za ravnatelja Politehničke škole nije uzeta u obzir nego se išlo do toga da dva člana savjeta roditelja iz nepoznatih razloga u ponovljenom slučaju ne budu prisutna na sjednici kako Iso Planić (ponovno) ne bi dobio potrebnu većinu? Drugo od pitanja zacijelo će biti kako je moguće da nastavnici, koja ima Nacionalnu i Europsku oznaku kvalitete obrazovanja nakon sedamnaest godina rada ne bude produžen ugovor, odnosno: kako je moguće da joj raskid ugovora nije uručen ranije ili pak zašto nije primljena u stalni radni odnos, napose stoga što je riječ o i inače kadrovski deficitarnom radnom mjestu?

Ne treba tu ni mnogo pameti ni znanja, to se i iz aviona vidi, pa da se dođe do zaključka kako je u ova tri slučaja riječ o najobičnijoj osveti, i to iz redova partijskih ćaka raspoređenih u klupe lokalne samouprave. Iako to nitko od njih javno (u obrazloženjima) neće navesti, glavni uzrok njihovih otkaza, smjena i neproduživanja ugovora leži u tome što ili nisu bili restriktivniji prema profesorima u obustavi nastave zimus i proljetos (Iso Planić) ili su pak izašle pred studente koji su zimus pješačili do Bajmaka (Andrea Beszédes), odnosno dali im prostorije škole da u njoj prenoće (Melinda Đurić Kiš). Takvu vrstu aktivnosti partijski ćaci tretiraju kao neoprostivi grijeh, često pod obrazloženjem da »politici nije mjesto u školi«, zanemarujući jedino činjenicu da je upravo politika nerijetko ključni kriterij po kom se imenuje rukovodeći kadar u odgovorno-obrazovnim institucijama. Da, strankama zaista nije mjesto u školi. Osim jednoj sa svim pripadajućim privjescima.

Ako se išta lijepoga iz ove tužne priče može izvući, onda je to upravo ono što partijski ćaci u klupama vlasti nikada neće niti razumjeti niti doživjeti: solidarnost i potporu (107 od 107 profesora Politehničke škole podržalo Isu Planića, skupovi potpore održani i za Andreu Beszédes i za Melindu Đurić Kiš). Kada sve ovo prođe, jedna će pojava na profilima ćaka biti i više no zanimljiva za gledanje: hoće li im se iz dubine obraza na licu pojaviti crvenilo ili bljedito? Takve pojave, međutim, za zakon nisu od presudnog značaja.

Z. R.

FOTO: Magločistač

Na takvom institucionalnom udaru ovih su se dana našli brojni ravnatelji, profesori i nastavnici u osnovnim i srednjim školama diljem Srbije, a ova epidemija »blažeg oblika osvete« nije mimoišla ni naš grad. Javnosti je poznato da su pred početak školske godine otkaze, smjene, odnosno neprodužavanje ugovora dobili ravnatelj srednje Politehničke škole **Iso Planić**, ravnateljica Osnovne škole **10. oktobar** **Melinda Đurić Kiš** i nastavnica matematike u Osnovnoj školi **Vuk Karadžić** u Bajmaku **Andrea Beszédes**. Čak i formalno-pravni razlozi, kao što je to u slučaju ravnateljice OŠ **10. oktobar** (neposjedovanje licence za ravnateljicu), upravo su iz istih razloga i više negoli upitni, a u slučajevima Planića i Beszédes oni se mogu svrstati u kategoriju besmislice i neprikrivene osvete.

Ali, ajmo redom. Kako je Melinda Đurić Kiš, ako se inzistira na zakonitosti odluke o njenoj smjeni, mogla sedam godina biti ravnateljica u školi kada nakon najviše dvije godine za to mora pribaviti licencu? Odnosno: tko je od nadležnih pet godina spavao na radnom mjestu i

Šokačka kuća u Topolju

Etnografska zbirka i muzej na otvorenome

Prva stepenica stvaranja Šokačke kuće bila je formiranje etnografske zbirke na temelju obiteljskog naslijeđa, njezin smještaj u adekvatan objekt, te na temelju toga stvaranje muzeja na otvorenome radi zaštite i promicanja tradicijskih vrijednosti, umijeća i znanja

Šokačka kuća u Topolju jedna je od rijetkih »muzeja na otvorenome« u Hrvatskoj. Topolje je hrvatsko, šokačko selo u Baranji, koje pripada skupini podunavskih baranjskih sela (Topolje, Draž, Gajić, Duboševica). Etnologinja **Vlasta Šabić** iz Muzeja Slavonije posvetila je ovome muzeju i etnografskoj zbirci stručni članak 2004. godine, u vrijeme kada je ovaj projekt očuvanja šokačke baštine nastajao zahvaljujući inicijativi grupe ljudi, a koji i danas, nakon dvadeset godina, živi i razvija se.

Marija Ivanković Golubov s gostima iz Srbije

Prva stepenica, piše Šabić, bila je formiranje etnografske zbirke na temelju obiteljskog naslijeđa, njezin smještaj u adekvatan objekt, te na temelju toga stvaranje muzeja na otvorenome radi zaštite i promicanja tradicijskih vrijednosti, umijeća i znanja.

Inicijatori i nastavljači

»Pokretač prve inicijative bila je vlasnica većine predmeta **Manda Kovačev** i njezina obitelj, rodbina u Topolju i suseljani. Iz ove jezgre Osječanin **Damir Doležal** osnovao je Društvo prijatelja baranjskih starina *Ižip*. On je pokretač

cijeloga projekta i organizator svih aktivnosti Društva. Vrlo brzo nakon upita i zamolbi uključili su se etnologinja Vlasta Šabić iz Muzeja Slavonije, te Ministarstvo kulture Hrvatske koje je predložilo da se, posredstvom Muzeja Slavonije, izradi projekt s programom obrade, evidentiranja, restauracije i prezentiranja građe, koji se natjecao za materijalna sredstva u Ministarstvu kulture«, navodi se u članku.

Ukratko, od samog početka na projektu su surađivali pokretači projekta i konzultirali se sa strukom – Upravom za zaštitu kulturne baštine u Osijeku, Muzejom Slavonije Osijek, Muzejskim dokumentacijskim centrom i Ministarstvom kulture Republike Hrvatske. Zahvaljujući čuvarima baranjskih starina i stručnjaka kuća i okućnica upisane su u Registar nepokretnih kulturnih dobara Republike Hrvatske, kao trajno dobro bogate baranjske kulturne baštine.

Šokačku kuću obišli smo koncem kolovoza, a mještanka **Marija Ivanković Golubov** predstavila nam je kuću i etnografsku zbirku.

»Ukupno je 1.600 predmeta iz privatnog vlasništva, a ostali veliki namještaj je iz Muzeja Slavonije. Kuća je opremeljna kao što su izgledale kuće s početka 20. stoljeća gdje se nalaze svi uporabni predmeti, od pokućstva, namještaja, raznih uporabnih predmeta za poljoprivredu, tradicionalnog tekstila, odjeće, nošnje... Kuća je obnovljena 2007. godine i upisana je kao nepokretno kulturno dobro u Registru zaštićenih kulturnih dobara Hrvatske. Obnovljen je trščani krov na štali, na fajti i kolnici. Prvo je bio pogranični Interreg projekt s Mađarskom, odnosno s Pečuhom 2007., a 2023. ponovno je obnovljen krov u suradnji s HKPD-om *Matija Gubec* iz Tavankuta, što je također bio projekt prekogranične suradnje. Uz glavnu kuću koja je gazdinska i dobrostojeća, u kojoj je zemljani pod i nabijena je ali postoje i pečene cigle, ima veliki gang, dva kijera pa čak i gator (podrum) u kući sazidan. Ima i dva čardaka, ambar i bunar koji je bio središte i centar za dovođenje vode u gospodarstvo. Ima i ljetnu kuhinju koja još nije sređena«, objašnjava Marija.

Novi projekti u Šokačkoj kući

Inače, kaže Marija, priča o ovom muzeju počinje 1923. kada je podignuto ovo zdanje.

»Bile su to godine u kojima se u zraku još osjećalo zlatno doba Baranje s kraja 19. stoljeća. Četiri naroda: Mađari, Nijemci, Hrvati i Srbi stvarali su bogatu kulturu temeljenu na darovima zemlje, vode i položaja uz žilu kucavicu srednje Europe – Dunav. Tragove ove obećane zemlje u srcu Panonije čuva i naša kuća«, rekla je Marija.

»Šokačka kuća danas je dio turističke ponude Baranje, ovdje se događaju različite manifestacije,

najčešće u svibnju za *Noć muzeja*. Tada se ovdje prikazuje pravo prelo, odnosno 'misečina' kako bi se reklo po šokački, gdje se mladi i stari druže, pjeva se uz gajde i tamburu, peku se kobasice i slanina«, kaže Marija.

Zanimljivost ovoga muzeja je i što je 2024., uz potporu Turističke zajednice Osječko-baranjske županije napravljen projekt »Eva i Stipa, igrice lipa« gdje se kroz QR kodove i snimljene priče koju pričaju **Eva i Stipa Golubov**, posjetitelji, slušajući ih preko mobitela, narativno vode kroz postav *Šokačke kuće*.

»Kuća je otvorenog tipa, ključeve drži Društvo baranjskih starina *Ižip*, tako da se na svaku najavu kuća može razgledati. U planu je izgradnja interpretacijskog centra, za koji je već ishodovana građevinska dozvola, tako da bi ovdje bilo središte i sama srž uz samu *Šokačku kuću* jedan interpretativni dio kako bi se moglo što bolje opisati posjetiteljima običaje i tradiciju ovoga kraja«, zaključuje priču o *Šokačkoj kući* Marija Ivanković Golubov.

J. D.

Naselje s hrvatskim predznakom

Proštenje na Hrvatskom Majuru

Na Hrvatskom Majuru, salašarskom naselju u blizini Male Bosne, kraj Gabrićeva križa 7. rujna proslavljeno je proštenje na kojem su se okupili bivši i sadašnji žitelji ovog kraja.

Svetu misu slavio je mons. **Stjepan Beretić** u zajedništvu sa župnikom župe Presvetog Trojstva vlč. **Danielom Katačićem** i mons. **Andrijom Anišićem**.

Mons. Beretić u svojoj je propovijedi govorio o svetom Marku Križevčaninu:

»Sveti Marko volio je Crkvu, a ljubav uvijek podrazumijeva žrtvu i križ. Ta se ljubav u krajnjem slučaju potvrđuje mučeništvom. Ne zaboravimo za sve zahvaliti Bogu. Kad nam u životu dobro ide, zaslijepljeni smo iluzijom života koji nam se servira. To je navodno život bez boli koji poznaje samo svoja prava, a ne i obveze. A nema kršćanstva bez križa. Nema ni ljubavi bez odricanja. Prvi je križ odreći se svoje volje, kao što je učinio Isus u Getsemaniju. Tako i Blažena Djeвица Marija prilikom Navještenja. Drugi je križ prihvatiti protivljenje zbog istine i zbog Isusa Krista. Treći križ je prihvatiti odgovornost za svoj i za tuđi život, za Crkvu, domovinu, preuzeti brigu za obitelj i sudbinu svijeta. Tako i sveti Marko nije u onima koji su prouzročili njegovu smrt

gledao neprijatelje nego braću u Kristu s kojom treba zajedno živjeti«.

Proštenje u ovom mjestu, jedinom s hrvatskim predznakom u ovim krajevima, već 31 godinu slavi se uoči blagdana sv. Marka Križevčanina u prvu nedjelju rujna.

Ove je godine organiziran i prijevoz autobusom iz Subotice.

A. G.

Salašari somborski na 14. maratonu od Vukovara do Iloka

Srebro za žensku ekipu

Veslačka ekipa HKPD-a *Vladimir Nazor* iz Sombora, poznata pod imenom *Salašari somborski*, i ove je godine uspješno nastupila na 14. po redu maratonu čikli od Vukovara do Iloka, dugom 35 kilometara, koji organizira veslačka udruga *Dunavska čikla*.

Kako navode na Facebook stranici Društva, ovo im je 14. uzastopno sudjelovanje na ovom izuzetno zahtjevnom natjecanju koje traje više od tri sata i okuplja sve veći broj muških i, u posljednje vrijeme, ženskih posada.

Posebno se ističe ženska ekipa iz Sombora, koja je prije nekoliko godina bila prva ženska posada koja je uopće

nastupila na ovoj utrci. Ove godine ostvarile su lijep rezultat, osvojivši drugo mjesto, odmah iza ekipe *Marsonia* iz Slavenskog Broda, koja je na ovogodišnjem *Maratonu lađa* na Neretvi zauzela visoko peto mjesto. Trećeplasirana je bila ekipa iz Vinkovaca, s osjetnim vremenskim zaostatom.

Muška ekipa Somboraca također se borila za sam vrh. U neizvjesnom nadmetanju tijekom prvih 30 kilometara, gdje se izmjenjivala na pozicijama od drugog do četvrtog mjesta s dvije domaće ekipe pojačane veslačima iz okoline, zauzela je na kraju četvrto mjesto. Prvo mjesto pripalo je iskusnoj ekipi *Šumari* iz Bjelovara, inače redovitim sudionicima *Maratona lađa* među deset najboljih.

Iz *Nazora* ističu zadovoljstvo nastupom i navode kako ih raduje što su, unatoč sudjelovanju dva debitanta, imali vrlo konkurentnu ekipu koja se borila za najviši plasman do samog cilja.

Ovom utrkom završena je veslačka sezona za somborsku ekipu, koja je ove godine prvi put nastupila na tri utrke u okviru Lađarskog kupa, što, kako napominju, dodatno potvrđuje ozbiljnost ovog sportskog segmenta unutar Društva *Vladimir Nazor*.

H. R.

Godišnja skupština HKD-a Šid

Izabrano novo vodstvo

Na sjednici Skupštine Hrvatskog kulturnog društva *Šid*, koja je održana 8. rujna, izabrano je novo vodstvo udruge. Većinom glasova, umjesto sadašnje predsjednice **Zorice Šafarik**, izabran je **Josip Pavlović**. Za dopredsjednike Društva izabrani su: Zorica Šafarik, **Josip Rašić**, **Ana Hodak** i **Milan Pupiće**. Za članove Upravnog odbora izabrani su **Josip Hodak**, **Željka Korać**, **Darija Mendan**, **Željko Panjik**, **Zlatko Ždinjak** i **Željko Dovčak**. **Tomislav Šeremet** izabran je za predsjednika Nadzornog odbora udruge, a **Nikola Bošnjak** i **Sonja Đuđar-Katić** za članove. **Goran Žeravica** ponovno je izabran za predsjednika Skupštine Društva, **Suzana Darabašić** za tajnicu i **Branislav Križanić** za blagajnika. Također, većinom glasova izabrani su voditelji sekcija. Ana Hodak ponovno je izabrana za voditeljicu folklorne i recitatorske sekcije, Milan Pupiće za voditelja tamburaške sekcije, Josip Pavlović za voditelja likovne sekcije, a **Nataša Križanić** za voditeljicu literarnog i knjižničnog odjela. Darija Mendan izabrana je za voditeljicu sekcije veza i zlatoveza *Šokice*. Na Skupštini su usvojeni izvještaji o

radu i financijskom poslovanju udruge za 2025. godinu i donesena je odluka o iznosu članarine. Na prijedlog članova donesena je odluka da članarina za odrasle iznosi 1.000 dinara, a da su djeca i stariji od 70 godina oslobođeni plaćanja.

»Drago mi je da je novo vodstvo prošireno. Službeno smo jači za dvije pozicije prema novom Statutu, za blagajnika i tajnika Društva. Na mjesto preminulih članova i voditelja sekcija imenovani su novi ljudi koji su to zaslužili svojim angažmanom u udruzi. U planu nam je do kraja godine organizirati još nekoliko kulturnih događaja u novom prostoru Društva. Na proljeće, uz pomoć HNV-a, planiramo zamijeniti prozore na kući, postaviti oglasnu ploču s nazivom udruge na srpskom, hrvatskom i engleskom jeziku te betonirati parkiralište. To su nam neki planovi i nadam se da ćemo ih zajedno uz pomoć novih ljudi uspjeti ostvariti«, kazao je novoizabrani predsjednik Josip Pavlović.

S. D.

12. Memorijalna kolonija HKD-a Šid

Bogatstvo druženja i stvaranja

Na ovogodišnjoj likovnoj koloniji okupilo se 20 slikara iz Srbije i Hrvatske. Prvi puta sudionici su bili i članovi Društva za pomoć nedovoljno mentalno razvijenim osobama Općine Šid

U organizaciji likovnog kluba HKD-a Šid od 5. do 7. rujna u Šidu je održana 12. Memorijalna likovna kolonija posvećena istaknutom preminulom stručnom suradniku šidske udruge **Božidaru Stojkoviću**. Na ovogodišnjoj likovnoj koloniji okupilo se 20 slikara: iz HLU CroArt iz Subotice, likovne udruge *Bel-Art* iz Belišća, te slikari iz Beograda, Kikinde, Srijemske Mitrovice, Rume, Novog Sada, Berkasova, Iloka, Tovarnika i Šida. Prvi puta sudionici su bili i članovi Društva za pomoć nedovoljno mentalno razvijenim osobama Općine Šid, a posebna važnost ovogodišnje likovne kolonije je u tome što se održava u 15. godini obilježavanja jubileja šidske udruge.

Svečano otvorenje u novim prostorijama

Likovna kolonija započela je u petak, 5. rujna, okupljanjem sudionika i svečanim otvorenjem u novim prostorijama šidske udruge. Likovnu koloniju otvorio je paroh grkokatoličke crkve u Šidu dekan **Mihailo Režak**, a slikarima je dobrodošlicu u župu Presvetog Srca Isusovog poželio župnik u Šidu i dekan Srijemske biskupije preč. **Nikica Bošnjaković**. Tijekom tri dana boravka u Šidu slikari su stvarali u dvorištu župe i u prostorijama gdje je šidska udruga osnovana prije 15 godina. Predsjednik Organizacijskog odbora likovne kolonije **Josip Pavlović** upoznao je okupljene slikare s poviješću i aktivnostima Društva te o kupnji nove kuće zahvaljujući hrvatskoj Vladi i Hrvatskom nacionalnom vijeću.

»Kupnjom kuće za rad Društva postignuti su bolji uvjeti rada ne samo za rad određenih sekcija, nego i za smještaj oko 200 slika koje su nastale na prethodno održanim likovnim kolonijama te za smještaj više od 1.000 doniranih knjiga. Zadovoljstvo mi je što smo prvi puta likovnu koloniju otvorili u novim prostorijama. Nadam se da će nove prostorije biti poticaj i drugim članovima da nam se pridruže, ne samo onima iz naše zajednice već i drugim ljudima bez obzira na nacionalnu pripadnost«, rekao je Pavlović i dodao da mu je drago što su prvi puta na likovnoj koloniji sudionici djeca s intelektualnim smetnjama iz Šida.

»Naš je plan u budućnosti organizirati malu likovnu koloniju za tu djecu. Osigurali bismo im materijal i hranu

kako bi mogli nesmetano stvarati. To je želja svih nas u udruzi«, kazao je Pavlović.

Predstavnica Društva za pomoć nedovoljno mentalno razvijenih osoba Općine Šid **Dušanka Pestelek** izrazila je zahvalnost na pozivu za sudjelovanjem na koloniji.

»U našem udruženju okupljamo djecu sa smetnjama u razvoju i osobe s invaliditetom i njihove obitelji. Mnogo radimo i volimo se družiti i zato smo se rado odazvali na likovnu koloniju u HKD-u Šid. Prošle godine bila sam ov-

dje individualno i tada sam domaćinima obećala druženje s našim korisnicima. Vrlo su radni i oduševljeni što se druže s umjetnicima i što imaju priliku da mogu pokazati ono što znaju i umiju. Vjerujem da ćemo iduće godine biti brojniji i obećala sam da ćemo pozvati domaćine na neke od naših svečanosti kako bi se upoznali s našim radom«, istaknula je Pestelek.

Dojmovi sudionika

Jedna od sudionica šidske kolonije bila je **Neda Gligić** iz Šida:

»Lijepo se osjećam ovdje i sviđa mi se prostor gdje stvaramo. Mi kao umjetničke duše osjećamo ovdje div-

nu energiju i drago mi je što nam je pružena mogućnost da tu stvaramo i družimo se. Svaki kontakt i svaka suradnja s umjetnicima koji su zreliji od mene i koji imaju više iskustva osobno mi puno znače. Tako mogu saznati nešto novo o novim slikarskim tehnikama. Zajednički razmjenjujemo iskustva i znanja i svaka likovna kolonija doprinosi da ne samo ja, nego i svatko od nas, postane još bolji umjetnik i da se još više nado-gradimo.«

Miroslav Biuković, slikar iz Srijemske Mitrovice, četvrti put dolazi na likovnu koloniju u Šid:

»Ovo je jedna od boljih kolonija. Ne traje dugo, ali vrijeme koje provedemo zajedno je vrlo sadržajno. Domaćini se trude da se osjećamo lijepo. Iako ih je malo, maksimalno su angažirani oko nas. Zato uvijek rado dolazim u Šid.«

»Dolazim na likovnu koloniju u Šid zbog ljepote druženja, slobode stvaralaštva i ljepote 'guštanja', kazala je **Ljiljana Crnić** iz Beograda i dodala: »Ovdje ljudi uživaju bez opterećenja i uvijek je divna atmosfera. Kao književnica, svaki puta na koloniji imam svoju autorsku književnu večer i mogućnost da predstavim svoje knjige«. Inače, književna večer održana je drugog dana kolonije.

Likovna kolonija zatvorena je 7. rujna izložbom 30 nastalih slika te uručivanjem darova i zahvalnica sudionicima. Likovna kolonija u Šidu održana je zahvaljujući podršci Središnjeg državnog ureda za Hrvate izvan Republike Hrvatske.

S. D.

Pametna poljoprivreda u regiji

Kako tehnologija mijenja oranice, staje i pčelinjake

U praksi, najveći i najbrži povrat ulaganja na oranicama postiže se preciznim navođenjem. Za poljoprivrednika to znači manje goriva i zaštitnih sredstava te urednije tragove

Na crnici Vojvodine jutarnja magla se diže dok traktor samouvjereno drži pravac po RTK tragovima. Na zaslonu u kabini trepere linije, a iz drona koji je upravo preletio parcelu stiže karta s jasnim mjestima bolesti na usjevu. U štali nekoliko kilometara dalje robot za mužnju mirno obavlja svoju rutinu, a pčelinjak na obližnjem brijegu šalje na mobitel podatke o težini i temperaturi košnica. Ovo nije futuristička reklama – to je moguća svakodnevica poljoprivrednih gospodarstava koja odabiru dostupne, provjerene tehnologije za veću preciznost, manji rizik i bolju ekonomiku po hektaru i po grlu. Okvir tome postavlja i nova Zajednička poljoprivredna politika EU (ZPP) 2023.-2027., koja digitalizaciju i »eko-sheme« stavlja visoko na listu prioriteta.

Centimetri koji donose uštede

U praksi, najveći i najbrži povrat ulaganja na oranicama postiže se preciznim navođenjem. Hrvatska državna mreža CROPOS i srpski AGROS pružaju RTK korekcije koje omogućuju vođenje strojeva s centimetarskom točnošću – temelj za smanjenje preklapanja, gašenje sekcija i točno praćenje granica parcela. Na službenim stranicama CROPOS-a opisani su servisi (DPS/VPPS/GPPS), dok RGZ navodi da AGROS čini geodetsku infrastrukturu i referentni sustav Srbije. U stručnim radovima o CRO-

POS-u ističe se točnost reda nekoliko centimetara na teritoriju cijele Hrvatske. Za poljoprivrednika to praktično znači manje goriva i zaštitnih sredstava te urednije tragove. Proizvođači opreme nude više razina nadogradnje – od integriranih rješenja poput *John Deere AutoTrac* sustava do *Trimble GFX* zaslona koji su pogodni za mješovite flote i ISOBUS priključke. Ovi sustavi nisu rezervirani za nove traktore: retrofit kompleti pretvaraju stariju mehanizaciju u »pametnu« bez kupnje novog stroja, što je bitno za gospodarstva srednje veličine u Srbiji, Hrvatskoj i Bosni i Hercegovini. Sljedeći korak često je modernizacija sijačice. Električni pogoni po redu (npr. vDrive) i precizni sjetveni mehanizmi (vSet) osiguravaju stabilnu singularaciju, gašenje redova u klinovima i varijabilnu normu »u hodu«. Te su nadogradnje zamišljene kao jednostavni retrofiti – uz nadzor parametara na terminalu u kabini – pa su postale standard za kukuruz, soju i suncokret na velikom dijelu europskih ravnica.

Gnojidba i senzorika

Umjesto jednake količine dušika po cijeloj parceli, varijabilna primjena (VRA) oslanja se na senzore i karte potreba. Yara N-Sensor, primjerice, u realnom vremenu mjeri stanje usjeva i automatski prilagođava dozu rasipača ili raspršivača. To je tehnologija s dvadesetogodišnjim

razvojem, prilagođena radu i pri slabom osvjetljenju, a svojom dostupnošću i servisnom mrežom već se uklopila u europske farme. Uz hranidbene senzore, poljske meteorološke stanice i digitalne platforme pomažu odlučivati satima, a ne danima ranije. METOS/FieldClimate nudi lokalizirane prognoze i više od 80 modela bolesti za preko 45 kultura – što omogućuje tretmane »kada treba« i štedi sredstva. Za navodnjavanje i fertirigaciju, Netafimov NetBeat upravlja vodom i hranivima na kap – važan alat u povrću i staklenicima.

AI je također u zaštiti bilja – kada kamere vide korove, prskaju samo gdje treba. Najdinamičniji iskorak posljednjih godina jest računalni vid (AI) na prskalicama. ONE SMART SPRAY – zajedničko ulaganje *Boscha* i *BASF-a* – spaja kamere, algoritme i digitalne karte kako bi prskao samo tamo gdje senzor prepozna korov (green-on-brown i green-on-green). Tehnologija je namijenjena serijskoj integraciji u CNH-ove prskalice (*Case IH/New Holland*), što je važno za dostupnost u našoj regiji. U EU LIFE demonstracijama pokazane su značajne uštede herbicida i bolja dokumentacija tretmana. Francuski *Bilberry* – danas u PTx *Trimble* sustavu – nudi retrofit sustav za postojeće prskalice i prema navodima tvrtke i stručnim osvrtima može smanjiti trošak kemije i do nekoliko desetaka postotaka, ovisno o kulturi i zakorovljenosti. Prednost je što se može ugraditi na razne brendove i širine grana, što odgovara raznolikim flotama mehanizacije tipičnima za Balkan. Za specijalne kulture i točkasto tretiranje, švicarski *Ecorobotix* ARA postiže mikrociljanje raspona 6x6 cm i, prema kompaniji i recenziranom istraživanju objavljenom 2024., smanjuje upotrebu sredstava za zaštitu bilja za 60-95% u prikladnim primjenama (npr. šećerna repa, luk). Takva preciznost smanjuje zanošenje i otvara prostor za tretmane u osjetljivim uvjetima vjetra.

Dronovi: izviđanje kao standard

Kompaktni dronovi s multispektralnom kamerom – primjerice DJI Mavic 3 Multispectral – omogućuju brzu izradu NDVI/NDRE karata i uočavanje zona stresa, što je izvrsna podloga za VRA gnojdbu ili selektivno prskanje. Za većinu gospodarstava početni »ulaz« u dronove upravo je izviđanje i kartiranje, jer administrativno spada u niži rizik. Za raspršivanje/prskanje dronom u EU pravilo je drukčije: to je operacija »specifične« kategorije i zahtijeva operativno odobrenje nacionalne agencije (u skladu s EASA okvirom). Primjerice, španjolska AESA od 2024.

omogućuje prijave prema PDRA-S01 scenariju za poljoprivredno raspršivanje pod strogim uvjetima, a i druge države postupno otvaraju regulativu. Ukratko – izviđajte slobodnije, ali za aplikaciju sredstava računajte na dodatnu papirologiju i sigurnosne procedure.

Hrvatski AGRIVI danas je međunarodna FMS platforma koju koriste i veliki prerađivači; nedavna objava potvrđuje implementaciju u *Podravki* za povrće i žitarice. Beogradski *Agremo* pretvara snimke dronova i satelita u mape brojnosti biljaka, praznih mjesta i stresa te u recept karte za varijabilne zahvate – alat koji je osobito koristan kada se želite osloniti na vlastite snimke s terena.

Pametno pčelarstvo: košnice »na mreži«

IoT sustavi poput 3Bee Hive-Tech dodaju pčelarstvu digitalni sloj – vaga, temperatura, vlaga i akustika košnica šalju se u aplikaciju, uz obavijesti o naglim promjenama, npr. pri unosu nektara ili mogućem rojenju. Riječ je o rješenjima dostupnima na europskom tržištu s jasnim cijenama i podrškom, a dodatni EU projekti usmjereni su na satelitsko mapiranje cvatnje i paše.

Unutar ZPP-a 2023.-2027. države članice u svojim strateškim planovima predvidjele su mjere za modernizaciju, prijenos znanja i ekološki usmjerene prakse. Ekosheme su obvezni element planova i nose najmanje 25% omotnice izravnih plaćanja, a u brojnim državama određene precizne prakse (poput precizne gnojidbe) priznate su kao put do manjeg opterećenja okoliša. Za poljoprivrednika to znači: pratite nacionalne natječeaje i savjetodavne službe – digitalizacija se sve češće sufinancira.

Što je dostupno?

Ključna poruka za gospodarstva u našoj regiji glasi: većina navedenih rješenja ima lokalne distributere ili se jednostavno naručuje preko europskih kanala; retrofit pristup štedi kapital, a standardi (ISOBUS) olakšavaju kombiniranje brendova. Kada je riječ o dronovima, izviđanje je lako rješivo, dok je prskanje moguće ali uz nacionalna odobrenja i stroge procedure. U zaštiti bilja, AI sustavi i ultra-precizni aplikatori već sada donose dvoznamenkaste uštede sredstava. Ukratko – pametna poljoprivreda nije »skup hobi«, nego praktičan alat za sigurniji urod i konkurentniju proizvodnju.

Ivan Ušumović

AGROS (RTK/GNSS) u Srbiji – mini vodič za poljoprivrednike

Kako se prijaviti (3 koraka)

- 1. Elektronička prijava:** ispunite obrazac »Prijavni list« (AGROS – RGZ).
- 2. Odaberite paket:** RTK (centimetarska točnost), **Servis za poljoprivredne i građevinske mašine** ili DGPS (submetarska).
- 3. Uplata takse:** nakon prijave dobivate specifikaciju iznosa i **NTRIP pristupne podatke** (korisničko ime/lozinka, mountpoint).

ZKVH i udruga *Ferenc Gaál*

Ostavština Đure Arnolda kao most suradnje

Zavod za kulturu vojvođanskih Hrvata i mađarska udruga kulture *Ferenc Gaál* potpisali su u utorak, 9. rujna, sporazum o suradnji s ciljem zajedničkog promicanja i istraživanja glazbene ostavštine skladatelja **Đure Arnolda** – jednog od ključnih utemeljitelja glazbenog života Subotice u 19. stoljeću. Sporazum, kako ističu iz ZKVH-a, ne samo da simbolizira nastavak dobre suradnje između hrvatske i mađarske zajednice u Vojvodini, već i potvrđuje važnost zajedničkog čuvanja i predstavljanja kulturnih veličina koje nadilaze nacionalne granice.

»Tema ovog sporazuma bit će zajedničko promoviranje baštine skladatelja Đure Arnolda koji je veliki dio svoga života proživio u Subotici, od 1800. godine bio je orguljaš, zborovođa i skladatelj u subotičkoj katedrali, tada župnoj crkvi svete Terezije Avilske. Veoma obrazovan za standarde toga vremena, bio je značajan zbog toga što je pratio suvremene trendove u sakralnoj glazbi tog doba, tako da je njegovim radom Subotica bila prisutna na europskoj glazbenoj mapi uz rame s ostalim europskim centrima. Postavio je temelje glazbenog života u Subotici, temelje glazbene škole koju danas imamo jer je radio s djecom, a osnovao je i prvi zbor u Subotici. Bio je vrlo poznat na razini grada kao kulturni djelatnik koji je u značajnoj mjeri doprinio razvoju kulturnog života. Tijekom 1820-tih godina postaje i vijećnik grada Subotice, dobio je odlikovanje i razna priznanja. Njegovo djelo *Pismenik* je vrlo značajno budući da je pobrojao crkvene pjesme toga vremena i napisao ih na hrvatskom jeziku. Ovaj sporazum sklopljen je

upravo s mađarskom kulturnom udrugom budući da vidimo kako Đuro Arnold zaista predstavlja našu zajedničku baštinu. Subotica je tada, kao i danas, bila multikulturna sredina; on je jedna osoba koja zaista objedinjuje narod koji je živio na ovom prostoru. Gospodin **Csaba Paskó** će ove godine imati koncert u subotičkoj Sinagogi, što je dio njegove doktorske disertacije gdje on upravo istražuje ostavštinu Đure Arnolda i njegove kompozicije«, rekao je ravnatelj ZKVH-a **Josip Bako**.

Csaba Paskó je istakao kako je Arnold jedini katedralni dirigent koji je sahranjen u samoj crkvi svete Terezije Avilske i kako je to jedna od najzajčajnijih ličnosti koja je postavila temelj za glazbene aktivnosti našeg grada.

»Cilj mi je da jednog kompozitora, tj. osobu Đure Arnolda, ponovno otkrijemo i pokažemo gradu Subotici. Meni će to biti materijal za doktorski rad, ali od toga može imati korist i naš grad. Mislim da mi kao Mađari i Hrvati koji ovdje živimo smo dužni njega pokazati svijetu, pokazati Subotičanima, jer bez njega ne bismo bili na ovoj razini glazbenog života gdje smo sada. Mislim da u slučaju da nije bilo njega i njegovih skoro sedamdeset godina koje je ovdje proveo i radio, što je učio ljude glazbi koji su kasnije svoje znanje prenosili na nove generacije, mi ne bismo mogli uživati u ovakvoj glazbenoj šarenolikosti. On je sam kao devetnaestogodišnjak došao ovdje i korak po korak sve izgradio. On je čovjek kojeg nismo zaboravili, nego ga još nismo ni otkrili«, rekao je Csaba Paskó.

I. U.

Pripreme za manifestaciju Šokci i baština

MONOŠTOR – Predstavnici udruga kulture šokačkih Hrvata održali su sastanak kako bi osmislili program za ovogodišnju zajedničku manifestaciju *Šokci i baština*. Manifestacija će ove godine biti održana 11. listopada u Monoštoru, a domaćin će biti mjesni KUDH *Bodrog*. Kako je najavljeno, program će biti ispunjen sadržajima koji čuvaju i prenose kulturnu baštinu Šokaca – od narodnih nošnji, kola i pjesama, do starih zanata, kulinarstva i priča iz prošlosti. Sastanku je nazočio i **Denis Lipozenčić**, predsjednik Odbora Hrvatskog nacionalnog vijeća za kulturu.

Šokačka rič ove godine u Monoštoru

OSIJEK – Na Fakultetu za odgojne i obrazovne znanosti u Osijeku 8. rujna održan je prvi pripremni sastanak za 23. Međunarodni znanstveni skup *Šokačka rič*, čija je središnja tema »Govori slavonskoga dijalekta zapadnobackoga Podunavlja«. Skup će ove godine biti održan 7. i 8. studenoga u Monoštoru. Kako u tom selu djeluje škola s cjelovitom nastavom na hrvatskom jeziku, velikim bro-

jem učenika u izornoj hrvatskoj nastavi, odluka za ovu godinu je da domaćin skupa bude upravo ovo mjesto.

Skup se održava u suorganizaciji Fakulteta za odgojne i obrazovne znanosti Sveučilišta *Josipa Jurja Strossmayera* u Osijeku, Sveučilišta *Josipa Jurja Strossmayera* u Osijeku, ZAKUD-a Vinkovci, Zavoda za kulturu vojvođanskih Hrvata, Hrvatskoga nacionalnog vijeća, KUDH-a *Bodrog* i OŠ 22. oktobar iz Monoštora, uz pokroviteljstvo Ministarstva kulture i medija Hrvatske, Ministarstva znanosti, obrazovanja i mladih Hrvatske i Središnjega državnog ureda za Hrvate izvan Republike Hrvatske. Prijave za skup primaju se do 20. rujna na e-adresu: sokacka-ric@gmail.com.

Paorsko veče u Vajskoj

VAJSKA – HKU *Antun Sorgg* iz Vajske organizira *Paorsko veče* večeras (petak, 12. rujna), s početkom u 19 sati. Goste će zabavljati tamburaški ansambl *Ruže* iz Subotice. Cijena ulaznice je 1.500 dinara u koju je uključena večera i piće.

Lira naiva u Tavankutu

TAVANKUT – Susret hrvatskih pučkih pjesnika pod nazivom *Lira naiva 2025.* bit će održan u subotu, 13. rujna, u Tavankutu u organizaciji Hrvatske čitaonice i Bunjevačko-šokačke knjižnice *Ivan Kujundžić* pri KD-u *Ivan Antunović* iz Subotice. Pjesnička večer počinje u 17 sati na etnosalašu *Balažević*. Za susret je pripremljena nova knjiga izabranih stihova *Ruke pune očekivanja*.

Gastro fest u Nikincima

NIKINCI – HKD *Dr. Nikola Dogan* iz Hrtkovaca organizira *II. Gastro fest* u subotu, 13. rujna, u dvorištu župe svetog Antuna Padovanskog u Nikincima. Okupljanje sudionika je u 11 sati. Cilj manifestacije je da se prikaže pripremanje te kušaju jela s područja Srijema, Bačke, Banata i Slavonije. Tijekom kuhanja sudionike će zabavljati tamburaši.

Poziv za sudjelovanje na Festivalu tradicijskog pjevanja

SUBOTICA – HKC *Bunjevačko kolo* iz Subotice poziva sve zainteresirane amaterske pjevačke skupine koje njeguju tradicijsku pjesmu da se prijave za ovogodišnji, VIII. Međunarodni festival tradicijskog pjevanja. Skupine se predstavljaju s po dvije tradicijske pjesme različitog karaktera. Mogu biti ženske, muške i mješovite, a brojati od tri do deset članova po skupini. Festival je natjecateljskog karaktera, a odluku o dodjeli nagrada i specijalnih priznanja donijet će stručni tročlani žiri. Svi zainteresirani mogu se javiti putem e-mail adrese na bajcines20@gmail.com ili na hkcibunjevackokolosubotica@yahoo.com kako bi dobili propozicije Festivala i prijavnicu. Prijavu je moguće izvršiti do 28. rujna 2025.

Festival će biti održan 4. listopada 2025. u Velikoj dvorani HKC-a *Bunjevačko kolo* u Subotici. Organizacijski odbor festivala zadržava pravo o izboru prijavljenih pjevačkih skupina.

24.
09. 2025.

VELIKI

KONCERT 20^{SATI}

JUBILARNIH

POSTOJANJA

GODINA

VELIKA DVORANA
HKC "BUNJEVAČKO KOLO"

CIJENA ULAZNICE:
600 DIN

POKROVITELJI:

Gradska
Opština
Subotica

MEDIJSKI
POKROVITELJ:

75 godina Ljetne pozornice na Paliću

Mjesto kulture, inspiracije i radosti

Svečanim glazbeno-plesnim koncertom u organizaciji Javnog poduzeća *Park Palić* prošloga vikenda obilježeno je 75 godina Ljetne pozornice na Paliću. Uz pregršt glazbe u izvedbi orkestra, zбора i solista, na repertoaru se našla i paleta plesova, od baleta preko tanga do palotaša. Priređena je i prateća izložba o povijesti ovog paličkog objekta.

Podsjetimo, Ljetna pozornica izgrađena je 1950. godine po projektu **Baltazara (Bolte) Dulića** (Đurđin, 6. I. 1905 – Subotica, 23. IX. 1982.), tada arhitekta Urbanističkog zavoda Vojvodine. Kako se navodi u dokumentima lokalnog Povijesnog arhiva, projekt je pokrenut na inicijativu Izvršnog odbora Gradskog narodnog odbora Subotice. Za izgradnju objekta korišten je fruškogorski kamen. S obje strane pozornice podignute su kitnjaste kule s balkonima koje pokraj dekorativne imaju i funkcionalnu ulogu – u njima je smještena scenska rasvjeta, što omogućava izvođenje i zahtjevnijih predstava bez dodatne scenografije. Pozornica je dizajnirana da podrži velike produkcije, uključujući operne, operetske, dramske,

folklorne i filmske predstave, te koncerte, s velikim orkestarskim prostorom ispred bine. Sagrađena je u borovoj šumi pokraj jezera Palić, što, kako se navodi, daje dodatnu vrijednost ambijentu kroz spoj prirode i umjetnosti.

Gledalište s klupama može primiti oko tisuću ljudi, a kroz povijest pozornica je ugostila razne koncerte, manifestacije i predstave. Pozornica je otvorena 1. lipnja 1950. nastupom Vojvođanske opere iz Novog Sada i **Smetaninim** komadom *Prodana nevesta*. Na toj se pozornici, kao glavnoj programskoj lokaciji, više od trideset godina održava i poznati Festival europskog filma Palić.

Inače, na kamenom pročelju stražnjega zida gledališta nalazi se brončana skulptura zaštitnice glazbe, plesa i pjesama u grčkoj mitologiji *Talije* koju je izradila poznata kiparica **Ana Bešlić** (Bajmak, 16. III. 1912. – Beograd, 28. I. 2008.).

Kako je u subotnjem programu istaknuto, Ljetna pozornica bi i u budućnosti trebala ostati mjestom inspiracije, radosti i kulturnog života čitave regije.

D. B. P.

GRADSKA UPRAVA GRADA SUBOTICE
TAJNIŠTVO ZA GRAĐEVINARSTVO

U skladu s člankom 50. Zakona o planiranju i izgradnji (*Službeni glasnik RS*, br. 72/09, 81/09-ispravak, 64/10, 24/11, 121/12, 42/13-US, 50/13-US, 98/13-US, 132/14, 145/14, 83/18, 31/19, 37/19, 9/20, 52/21 i 62/23) i čl. od 55. do 68. Pravilnika o sadržini, načinu i postupku izrade planskih dokumenata (*Službeni glasnik RS*, br. 32/19 i 47/2025)

oglašava

JAVNI UVID U

PLAN DETALJNE REGULACIJE ZA RADNU
ZONU »ZORKA« U SUBOTICI

Javni uvid može se obaviti od 15. rujna do 14. listopada 2025. godine, radnim danima od 8 do 12 sati u Gradskoj upravi Subotice, Trg slobode 1.

Zainteresirane pravne i fizičke osobe mogu izvršiti uvid u Plan u Gradskoj upravi Grada Subotice, u Tajništvu za građevinarstvo, Stara gradska kuća, ured br. 204 i na službenoj internetskoj stranici Grada Subotice www.subotica.ls.gov.rs u rubrici Građevinarstvo – Javni uvid.

Primjedbe na planirana rješenja tijekom javnog uvida mogu se u pisanoj formi dostaviti Tajništvu za građevinarstvo (Uslužni centar, šalter 8 ili 9), od 15. rujna do 14. listopada 2025. godine.

Javna sjednica Komisije za planove bit će održana 21. listopada 2025. godine u 14 sati u zgradi Stare gradske kuće (u plavoj dvorani), Trg slobode br. 1.

Pravne i fizičke osobe mogu pred Komisijom za planove obrazložiti svoje primjedbe koje su u pisanom obliku dostavljene tijekom javnog uvida.

GRADSKA UPRAVA GRADA SUBOTICE
TAJNIŠTVO ZA GRAĐEVINARSTVO

U skladu s člankom 50. i 51b. Zakona o planiranju i izgradnji (*Službeni glasnik RS*, br. 72/09, 81/09-ispravak, 64/10, 24/11, 121/12, 42/13-US, 50/13-US, 98/13-US, 132/14, 145/14, 83/18, 31/19, 37/19, 9/20, 52/21 i 62/23) i čl. od 55. do 68., 72. i 73. Pravilnika o sadržini, načinu i postupku izrade planskih dokumenata (*Službeni glasnik RS*, br. 32/19 i 47/2025)

oglašava

JAVNI UVID U

NACRT IZMJENE I DOPUNE PLANA DETALJNE
REGULACIJE ZA BLOK 144 SJEVERNO OD SE-
GEDINSKE CESTE I ISTOČNO OD ULICE PAR-
TIZANSKIH BAZA (BIVŠI KOMPLEKS VOJARNE
»KOSTA NAĐ«)

Javni uvid može se obaviti od 15. do 29. rujna 2025. godine, radnim danima od 8 do 12 sati u Gradskoj upravi Subotice, Trg slobode 1.

Zainteresirane pravne i fizičke osobe mogu izvršiti uvid u Plan u Gradskoj upravi Grada Subotice, u Tajništvu za građevinarstvo, Stara gradska kuća, ured br. 204 i na službenoj internetskoj stranici Grada Subotice www.subotica.ls.gov.rs u rubrici Građevinarstvo – Javni uvid.

Primjedbe na planirana rješenja tijekom javnog uvida mogu se u pisanoj formi dostaviti Tajništvu za građevinarstvo (Uslužni centar, šalter 8 ili 9), od 15. do 29. rujna 2025. godine.

Javna sjednica Komisije za planove bit će održana 6. listopada 2025. godine u 13 sati u zgradi Stare gradske kuće (u plavoj dvorani), Trg slobode br. 1.

Pravne i fizičke osobe mogu pred Komisijom za planove obrazložiti svoje primjedbe koje su u pisanom obliku dostavljene tijekom javnog uvida.

Festival tamburaške glazbe u Požegi

Subotički izvođači na Zlatnim žicama Slavonije

Marija Kovač

Marko Križanović

Na najvećem festivalu tamburaške glazbe u Hrvatskoj *Zlatne žice Slavonije*, koji je održan od 5. do 7. rujna u Požegi, u polufinalnoj večeri (5. rujna) nastupilo je i dvoje izvođača, vokalnih solista iz Subotice – **Marija Kovač** i **Marko Križanović**.

Marija Kovač predstavila se pjesmom *Ne budi me* autora glazbe i teksta **Ivana Golubovića**, uz aranžman **Vojislava Temunovića**. Marko Križanović, kojemu je ovo drugi nastup na požeškom festivalu, izveo je pjesmu *Ostani budna* u suradnji s tamburaškim sastavom *Misi-ja* iz Pečuha. Tekst pjesme potpisuje **Željko Krznarić**, a glazbu **Zoltán Vizvári**.

»Na požeškom festivalu može se čuti i tradicionalna i modernija tamburaška glazba. Svatko može pronaći ono što voli. To je doista jedan od najvažnijih glazbenih događaja, medijski praćen i vrlo cijenjen, i čast mi je na njemu ponovno nastupiti«, izjavio je ranije Križanović.

»Prvi put nastupam na ovom festivalu za koji znam da je jedan od poznatijih i radosna sam zbog toga. Zahvaljujem autoru koji je prepoznao moj skromni talent i dar od Boga i povjerio mi svoju *pismu*, kao i svima koji su sudjelovali u stvaranju ovog djela i bili mi podrška«, kazala je Kovač.

Autor pjesme *Ne budi me* Ivan Golubović rođen je u Srijemskim Karlovcima, od 1993. živi u Hrvatskoj, gdje je izgradio uspješnu tamburašku karijeru. Višestruko nagrađivan autor 2022. godine osvojio je *Porina* za najbolji album tamburaške glazbe – *Treba znati* **Stanka Šarića**

– na kojem se nalaze i tri njegove skladbe. Snimanje pjesme i spota za pjesmu *Ne budi me* podržala je Zajednica protjeranih Hrvata iz Srijema, Bačke i Banata, a snimatelj spota je **Zvonimir Sudarević**. Spot se može pogledati na platformi *YouTube*.

»Željeli smo u Požegi predstaviti i vojvođansku tamburašku školu, kao način da se Hrvati iz Vojvodine približe hrvatskoj publici. U Hrvatskoj se malo zna o našim običajima i kulturi, pa smo angažirali Vojislava Temunovića kako bi pjesma imala prepoznatljiv vojvođanski zvuk. Napisa sam je prije pet godina za muški vokal, no nakon što sam čuo nastup Marije Kovač na *Bunjevačkom prelu* u Zagrebu, odlučili smo surađivati. Iako smo u početku planirali duet, prevagnula je ova balada – pjesma iz ugla supruge tamburaša. Marija me oduševila interpretacijom, a svatko od nas dao je svoj obol. Nadamo se da će pjesma pronaći svoj put do publike«, kaže Golubović.

Festival *Zlatne žice Slavonije* okuplja ponajbolje tamburaške izvođače iz Hrvatske i inozemstva, donoseći nove skladbe koje oblikuju suvremenu tamburašku scenu. U finalnoj večeri ove godine predstavljene su 22 nove pjesme. Uz tradicionalne tamburaške čule su se i one u modernijoj izvedbi. Među ostalim, u sklopu ovogodišnjeg festivala održan je i Susret tamburaških orkestara kao i koncert u spomen na **Borisa Ćiru Gašparca** (1945. – 2025.), doajena tamburaške glazbe i *Zlatnih žica Slavonije*.

A. G. / Foto: Zlatne žice Slavonije FB

Kanonizacija svetih Carla Acutisa i Piera Giorgia Frassatija

Novi sveci u Katoličkoj Crkvi

Na Trgu svetog Petra u Rimu, papa **Lav XIV.** proglasio je 7. rujna svetima **Carla Acutisa** i **Piera Giorgia Frassatija**, dvojicu mladih laika koji su svojim životima svjedočili, kako je rekao, da je najveći rizik u životu »rasipati ga izvan Božjeg plana.«

Pred oko 80 tisuća vjernika okupljenih ispred bazilike svetog Petra, papa je u homiliji istaknuo da su novi sveci primjer kako se svetost može živjeti jednostavno:

»Zaljubljeni u Isusa i spremni dati sve za Njega, oni su nam pokazali da se svetost ne živi u izvanrednim djelima, nego u svakodnevnim koracima kroz euharistiju, molitvu i ljubav prema siromašnima«, prenijeli su brojni mediji.

Na svečanoj misi, uz papu, sudjelovali su kardinali i biskupi, među kojima torinski nadbiskup **Roberto Repole** i mons. **Domenico Sorrentino**, biskup Asiza. U prvim redovima sjedila je obitelj Carla Acutisa, otac **Andrea Acutis** i majka **Antonia Salzano** te brat i sestra **Michele** i **Francesca**. U povijesti Crkve samo su dvije majke bile nazočne na kanonizaciji vlastite djece. Prva je bila **Asunta Carlini**, majka sv. **Marije Goretti** koja je bila mučena 1902. i proglašena svetom 1950. godine, te sada majka sv. Carla Acutisa koja je druga majka u povijesti da je doživjela iskustvo vidjeti da joj je sin proglašen svetim.

Papa je podsjetio da je Pier Giorgio Frassati bio aktivan u Katoličkoj akciji, studentskim udrugama i karitativnom radu u rodnom Torinu, gdje su ga prijatelji prozvali *Frassati prijevoznik* jer je na svojim leđima nosio hranu i pomoć siromasima. Carlo Acutis, poznat kao *cyber-apostol euharistije*, koristio je internet kako bi približio vjeru drugima, no svoj je život proživljavao u jednostavnosti, povezujući sport, školu, igru i pomaganje potrebitima s redovitim molitvom i svetom misom.

»Ne ja, nego Bog«, ponavljao je Carlo Acutis, dok je Frassati govorio: »Ako imate Boga u središtu svojih djela, doći

ćete do cilja«. Papa Lav XIV. rekao je da njih dvojica mladih svetaca ostaju »poziv svima, a posebno mladima, da ne rasipaju život, nego da ga usmjere prema nebu i učine remek-djelom«.

Obred kanonizacije zaključen je svečanom papinskom formulom proglašenja, pjevanjem *Aleluja* te prinošenjem tamjana i štovanjem relikvija novih svetaca. Papa je okupljenima zahvalio riječima:

»Danas je velika radost za Italiju, za Crkvu i za cijeli svijet«.

Carlo Acutis, svetac današnjice, koji je pokopan u trapericama i *nike* tenisicama, rođen je 3. svibnja 1991., u Londonu, gdje je njegov otac radio, a ubrzo nakon toga se obitelj preselila u Milano. Iako njegovi roditelji nisu bili praktični vjernici, Carlo je od najranije dobi pokazivao duboku duhovnu zrelost te ljubav prema Bogu i euharistiji. Svakodnevno je išao na svetu misu i molio krunicu, a upravo je njegova vjera potaknula i obraćenje njegove majke. Carlo je bio vedar i jednostavan mladić, uvijek spreman pomoći i obraniti slabije. U školi je zauzimao stav protiv nepravde, štutio djecu s teškoćama i poticao vršnjake na poštivanje ljudskog

Blagoslov slike majke M. Amadeje Pavlović u Petrovaradinu

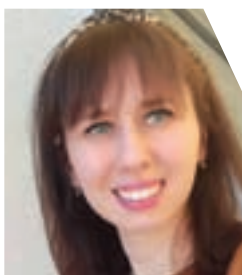
Skupina Milosrdnih sestara sv. Križa iz Đakova sudjelovala je u subotu, 6. rujna, na svečanom činu blagoslova i postavljanja umjetničke slike majke **M. Amadeje Pavlović** u crkvi sv. Roka u Petrovaradinu, prenosi portal Đakovačko-osječke nadbiskupije.

U toj je crkvi, u Petrovaradinu, s. Amadeja krštena, a slika je postavljena pokraj spomen-ploče iz 2021. godine koja svjedoči o tom događaju. Slika je djelo **Branislava Marića**, slikara iz Petrovaradina.

Misno slavlje predvodio je župnik župe sv. Roka u Petrovaradinu vlč. **Stjepan Šumanovac**, uz župnika župe Uzvišenja sv. Križa u Petrovaradinu mons. **Eduarda Španovića**.

Nakon mise s. **M. Estera Radičević** održala je kratko predavanje o ulozi i zaslugama majke M. Amadeje za zajednicu Milosrdnih sestara sv. Križa u Đakovu, kojoj je bila na čelu u teško doba Drugoga svjetskog rata i još težega doba poraća. Zatim je župnik blagoslovio sliku, a s. M. Estera postavila ju

Piše: dipl. theol. Ana Hodak

Kako se spasiti?

dostojanstva. Euharistija je bila središte njegova života. Govorio je: »Ljudi čekaju u redovima za koncerte i utakmice, a ne vidim iste redove pred Presvetim«. Njegova odanost euharistijskom Kristu dirnula je mnoge i dovela do obraćenja. Bio je hrabar svjedok vjere. U školi je javno govorio protiv pobačaja, štitio je slabije i djecu s poteškoćama te je uvijek nastojao svojim prijateljima prenijeti važnost mise, ispovijedi, čistoće i ljudskog dostojanstva. Bio je poznat i po osjetljivosti za siromašne kojima je donosio hranu, te se zadržavao u razgovoru s beskućnicima. Iako je bio zaljubljenik u tehnologiju i sam naučio programirati, Carlo je svoje znanje stavio u službu evangelizacije. Svoje znanje koristio je kako bi stvorio veliku izložbu o euharistijskim čudesima koja je obišla cijeli svijet. Premda je volio videoigre, odlučio je da nikada neće igrati više od dva sata tjedno, jer je uvijek stavljao vjeru na prvo mjesto. Kao tinejdžer obolio je od leukemije, a svoje patnje prikazao je za Crkvu i papu **Benedikta XVI.** Preminuo je 12. listopada 2006., u Asizu gdje danas počiva u svetištu Spogliazione. Njegovo tijelo položeno je u stakleni sarkofag, a mnogi hodočasnici iz cijelog svijeta dolaze moliti na njegov grob. Papa Franjo proglasio ga je blaženim 2020. godine, nakon čuda ozdravljenja trogodišnjeg dječaka iz Brazila. Drugo čudo, koje je otvorilo put kanonizaciji, dogodilo se 2022. u Firenci kada je mlada studentica iz Kostarike čudesno ozdravila od teške ozljede glave nakon što se njena obitelj molila Carlu Acutisu.

Priredila: Ž. V.

je na za to predviđeno mjesto. Svi su se zatim uputili na grob obitelji Pavlović, gdje su upaljeni lampioni. Molitvu i blagoslov kod groba predvodio je vlč. Šumanovac.

Nakon toga sestre su se uputile u Biskupijsko svetište Gospe Snježne na Tekijama gdje su izmolile oprosnu molitvu i zadržale se u osobnoj molitvi. Ovom prigodom vlč. Šumanovac poklonio je zajednici sestara vrlo lijepu sliku koja prikazuje crkvu Gospe Snježne u Tekijama. Slika je plod rada Likovne kolonije *Tekije 2025.* Župnik je, poklanjajući sestrama sliku, izrazio nadu da će se po zagovoru Gospe Tekijske mnogi mladi našega vremena i ovoga prostora odazvati Kristovu pozivu.

s. M. Stela Filipović

Koliko čovjek razmišlja o spasenju? Ako zastanemo pred svojim mislima, shvatit ćemo da spasenje nije nešto o čemu baš mnogo razmišljamo. Naše su misli uglavnom usmjerene na planove koje želimo trenutačno ostvariti, kao i na probleme koji nas trenutno tište. I sve se na kraju svede na prolaznost ovoga svijeta, a o vječnosti tako slabo razmišljamo, pa onda tako i živimo kao da sve završava na ovome svijetu. Istina je da Bog onome koji u njega vjeruje pomaže i oko onoga što je vezano za ovaj prolazni svijet, te se tako ljudima otkriva kao blizak i brižan Bog, koji ljubi čovjeka i ne napušta ga. No, Božja ljubav je još mnogo veća od toga. On žrtvuje život svoga Jedinorođenca za ljudsko spasenje. Jer je spasenje ono što Bog iz ljubavi želi za svakog čovjeka. Ali, ne može ga spasiti bez njega samog; zato ga na različite načine pokušava u ovome životu usmjeriti putem vječnosti. A mi o spasenju ne razmišljamo te tako sami dižemo ruke od njega. Bavimo se prolaznim, onim što nas ispunjava samo trenutno. A čovjek je stvoren za mnogo veće stvari od trenutnih zadovoljstava, stvoren je za vječnost.

Bog je onaj koji spašava

Ove nas nedjelje prvo čitanje podsjeća na mrmljanje Izraela protiv Boga dok ih je vodio kroz pustinju (usp. Br 21,4b-9). Sjetimo se, Bog je vidio Izraelove nevolje u Egiptu i čuo njihove molitve, te ih je na čudesan način izbavio iz ruke faraonove. Vodio ih je kroz pustinju, istina, ali im ništa nije falilo, Bog im je osigurao i hranu i vodu. Na kraju pustinje čekala ih je obećana zemlja, zemlja kojom teče med i mlijeko, koju im je Bog osigurao da u njoj žive slobodno. Ipak, oni su uvijek pronalazili razloga da mrmljaju protiv Boga. Brzo su zaboravljali čuda koja je za njih

izvodio, kao što su zaboravili da je čuo njihove molitve i vidio njihove jade, te ih spasio.

Pronalazimo li se i sami u ponašanju Izraelaca? Kada je najteže, sjetimo se Boga, vapimo i molimo pomoć. On pomogne, a mi kao da to poslije nekog vremena zaboravimo. Kad se dogodi da ne ide sve kako smo zamislili, usuđujemo se, kao Izraelci, mrmljati protiv njega, optuživati ga da nas je napustio, gunđati kako nije fer što je tako jer smo mi vjernici. Zaboravljamo tada da je Bog pravedan i vjeran, a oni koji nisu vjerni smo mi. Zato antifona ovonedjeljnog Psalma kaže: »Ne zaboravite djela Božjih!«.

Zahvalni i vjerni Bogu

A ono najvažnije što Bog za nas čini je da nam osigurava život vječni: »Uistinu, Bog je tako ljubio svijet te je dao svoga Sina Jedinorođenca da nijedan koji u njega vjeruje ne propadne, nego da ima život vječni« (Iv 3, 16). Božja ljubav nema granice, ona spašava čovjeka i vodi ga u vječnost. Ali, čovjek mora vjerovati, mora biti uz Boga. Mrmljanje, život za prolazna dobra i shvaćanje spasenja kao nečeg normalnog, što se samo po sebi podrazumijeva, nije put do vječnosti. Tko u Krista vjeruje ima život vječni. Znamo svi da vjerovati nije samo govoriti, niti je Krista i njegov nauk ukalupljivati u ono što nam odgovara. Vjerovati znači predati se u potpunosti Bogu, živjeti onako kako nas je Krist poučio. I kada je teško, i kada ne ide, kada padamo, ne odustajati, nego ustrajati. Ne misliti samo na prolazna dobra ovoga svijeta, nego na vječnost, na spasenje, kojega ćemo biti dionici, ali ako i sami poradimo na tome. Bog nam je osigurao vječnost, ali je mi načinom svoga života moramo prihvatiti. Zato budimo zahvalni i vjerni Bogu.

Kapelice – nadgrobni spomenici na grobljima (XXVI.)

Kapela Presvetog Trojstva na katoličkom groblju u Sivcu

Tlocrt čestice na groblju je oblika pravokutnika, središnja staza, po sredini uzdužnog dijela vodi do improviziranog zvonika i zvona, ispred kojih su dvije svećeničke grobnice, te ulaz u kapelu Presvetoga Trojstva, a iza nje, na kraju zemljišne čestice povišeni prostor s tri kalvarijska križa i korpusima Isusa i dvojice razbojnika

Kapela u Sivcu

Nekada najveće, a danas treće po broju stanovnika (6.716) u Vojvodini, i jedno od najvećih u Srbiji po površini atara (16.000 ha), nekada središte općine, a danas u općini Kula – selo Sivac. S južne strane naselja prolazi nekada plovani i važan stari Terezijanski Veliki bački kanal. Dijelom je u ravlini nastaloj uz meandre Crne bare (na mjestu koje je kanal prokopao), a dijelom na uzburkanim obroncima Srednje bačke lesne zaravni (Telečke). Na zapadnoj periferiji naselja nalazi se katoličko groblje, u koje se ulazi iz Ulice Svetozara Markovića, koja se produžava u atarski Bajšanski put. Groblje odiše spokojnim mirom, a njegova uredna i harmonična ljepota poziva na trenutke smirenog razmišljanja. Zbilja, rijetko se može vidjeti u našim krajevima ljepše

i osmišljenije groblje, a do posebnog izražaja to dolazi budući da u Sivcu živi vrlo malo katolika. Tlocrt čestice na groblju je oblika pravokutnika, središnja staza, po sredini uzdužnog dijela vodi do improviziranog zvonika i zvona, ispred kojih su dvije svećeničke grobnice, te ulaz u kapelu Presvetoga Trojstva, a iza nje na kraju zemljišne čestice povišeni prostor s tri kalvarijska križa i korpusima Isusa i dvojice razbojnika. Groblje krase tri drvoreda starih stabala divljega kestena s ponekom soforom, ravnomjerno udaljena međusobno, uokvirujući tako dojam mjesta uspomena i kršćanske vjere.

Bezimena utemeljiteljica kapele

Kapela je sagrađena 1903. godine »zahvaljujući velikodušnosti udovice **Jánosa Harlikovicsa**«, kako se navodi u službenim crkvenim izvorima koji, zahvaljujući tradicijskom stilu pisanja imena u mađarskom jeziku, ne spominju njezino ime, kao ni tadašnje novine. Umrla je u Kuli 4. ve-

ljače, a sahranjena idućeg dana 1914. godine. Njezin je suprug tada imao 85 godina, a sprovod je bio »uz veliku pompu«, kako piše tadašnji tisak, sa svećenicima iz Starog Sivca, Crvenke i Brestovca, po velikoj hladnoći. Njezin je muž bio sivački ljekarnik, što je bila tada očito i cijenjena i profitabilna profesija, budući da na grobljima u Vojvodini nalazimo ne mali broj velebnih obiteljskih kapele ljekarničkih obitelji njemačkog podrijetla. Arhitekte kažu da je graditeljsko djelo odraz moći investitora, te u Sivcu, na kraju sela, imamo prelijepi dokaz za to. Kapela ima veliku kupolu bizantskoga tipa, ali je ostatak vanjštinne s odlikama klasicizma. **László Hajdú**, župnik u župi Imena Marijina u Sivcu, kaže da se bogoslužja u kapeli održavaju dvaput godišnje, o svetkovini Presvetog Troj-

Sivačka kalvarija

stva i na svetkovinu Svih svetih, te da je unutrašnjost kapele jednostavno uređena, s oltarom i osnovnim liturgijskim elementima. Vanjšina je bila obnavljana tijekom 1990-ih godina na inicijativu župljana i potporu župnika iz donacije iz župnog fonda.

Župna crkva Imena Marijina

Na groblju je većina grobova pokopanih Mađara, uz mali broj Hrvata. Nijemaca gotovo da nema, budući da su većina Nijemaca u Sivcu bili reformati, koji su sahranjivani na nešto udaljenijem i potpuno zapuštenom groblju. Što se Hrvata tiče, grobnica obitelji **Pinterić** ima četiri, dvije pripadaju obiteljima **Andrijević**, **Begić**, **Bević** i **Dakić** po jedna obiteljima **Delić**, **Lučić**, **Šišić**, **Jagica**, **Doković**, **Dadić**, **Pavlović**, **Franov**, **Crljen** i **Labrović**. U omjeru s ostalim grobovima, grobnica Hrvata ima 8-10%. Povijest našega naroda u Sivcu uglavnom datira od doseljavanja Hrvata, većinom iz Dalmacije, u jesen 1946. godine tijekom savezne kolonizacije Vojvodine. Tada je u Sivac pristigao jedan od posljednjih transporta sa 150 obitelji iz raznih krajeva Dalmacije, od čega se oko 60 obitelji zadržalo u Stanišiću dok su se ostali preselili u Sivac, uglavnom iz kotara Sinj (oko 400 osoba). U posljednjem popisu Hrvatima se izjasnilo samo 60 osoba.

Znameniti Hrvati iz Sivca

Među znamenitijim Hrvatima podrijetlom iz Sivca vrijedi izdvojiti dr. **Stipana Jukića**, rođenog 30. travnja 1937. godine u Biteliću kod Sinja. Osnovnu školu završio je u Sivcu, a Učiteljsku školu u Somboru. Studije pedagogije završio je na Filozofskom fakultetu u Beogradu, gdje je završio magisterij i doktorat iz pedagogije. Godinu dana bio je učitelj u Đurđinu, a zatim u Prijedoru, pa dugo u Učiteljskoj školi u Somboru i u Jagodini, te Filozofskom fakultetu u Novom Sadu, odakle je otišao u mirovinu. Objavio je iz svog znanstvenog područja preko 10 knjiga, a s **Dujom Runje**, njegovim zemljakom i suradnikom, jedan je od pionira nastave na hrvatskom jeziku u Srbiji, autor »Platforme za obrazovanje na hrvatskom jeziku u Republici Srbiji«.

Nije zgoreg primijetiti i da je jedini svećenik Hrvat iz Sivca vlč. **Franjo Lulić** (rođ. 1956.). Danas, međutim, više nema bogoslužja na hrvatskom jeziku u lokalnoj monumentalnoj župnoj crkvi Imena Marijina. Ona se održava ju jedanput mjesečno na mađarskom jeziku za 5-6 vjernika katolika koji još uvijek dođu na misu. Po posljednjem popisu se, međutim, 333 stanovnika Sivca izjasnilo katolicima. Kako bi se monumentalna župna crkva održavala, župni stan je po izjavi župnika prodan, a tim je novcima, i uz donacije, novim crjepovima pokriven krov crkve. Njezin toranj visine 40,5 m svojom patinastom elegancijom svjedoči snagu vjere ovog nekada prosperitetnog bačkog sela, shrvanog izazovima opstanka, među kojima je i opstanak koji se tiče vjernika katolika a i hrvatskoga puka dijaspore.

Marko Tucakov

Susret predsjednika RH Stjepana Mesića s predstavnicima hrvatske zajednice iz SCG

Hrvati očekuju pomoć Hrvatske

Tijekom svog boravka u Beogradu predsjednik Republike Hrvatske Stjepan Mesić razgovarao je i s predstavnicima hrvatske nacionalne manjine u Srbiji i Crnoj Gori. U jednosatnom razgovoru predsjednik Mesić upoznat je sa statusom i razvojem hrvatske zajednice u ovoj zemlji, a bilo je riječi i o određenim aktivnostima koje se očekuju od matične zemlje, a koje trebaju biti u funkciji očuvanja i jačanja nacionalnog identiteta Hrvata u ovoj zemlji.

Delegaciju hrvatske zajednice predvodio je mr. Josip Ivanović, predsjednik Hrvatskog nacionalnog vijeća, a uz njega prisutni su bili potpredsjednici HNV-a iz Srijema i Sombora mr. Mato Groznica i Josip Pekanović, član Izvršnog odbora zadužen za informiranje i službeni upotrebu jezika Tomislav Zigmund, te predsjednici

dvije hrvatske stranke – DSHV-a Petar Kuntić i HNS-a Franjo Vukobratović.

U razgovoru je bilo riječi o problemima na koje hrvatska manjinska zajednica u SCG nailazi u ostvarivanju svojih prava, prije svega zbog još uvijek visokog stupnja animoziteta iz okruženja spram nje, kao i zbog niskog životnog standarda koji opterećuje sve građane ove zemlje, pa i ovdašnje Hrvate. Zatraženo je od predsjednika Mesića da Hrvati u SCG budu visoko kotirani u prioritetima Republike Hrvatske kada su u pitanju odnosi s Republikom Srbijom, jer su opravdana strahovanja, kako je rečeno, da će ukoliko izostane konkretna pomoć Hrvatske, Hrvati u Vojvodini i cijeloj Srbiji i Crnoj Gori ostati prepušteni sami sebi.

Predsjednik RH Stjepan Mesić istaknuo je kako je ustavna obveza Hrvatske oduvi-

jek i bila da vodi brigu o Hrvatima izvan Hrvatske, ali da se to u prošlosti, zbog pogrešne politike i pogrešnih procjena, uglavnom svodilo na pomoć Hrvatima u Bosni i Hercegovini, ili još preciznije, na pomoć Hrvatima u Hercegovini. Sada se, naglasio je Mesić, stvari moraju izmijeniti i Hrvatska mora pomoći Hrvate u SCG, ali, također, i Hrvati u SCG moraju biti jedinstveni. »Moraju se potpuno otvoriti naše granice, kako bi došlo do buđenja posustale privrede. Možemo pomoći da poduzeća iz Hrvatske dolaze u Srbiju, tu gdje ovdašnji Hrvati žive, kako bi se otvarala nova radna mjesta i kako bi Hrvati ostali živjeti tu«, dodao je Mesić.

Također je ocijenjeno kako su najteža vremena za ovdašnje Hrvate prošla, a da će stvari biti potpuno riješene onda kada

svi budemo živjeli u Europskoj uniji.

Uz predsjednika Mesića, razgovoru s predstavnicima hrvatske zajednice prisustvovali su i zamjenik ministra vanjskih poslova RH dr. Ivan Šimonović, veleposlanik RH u Beogradu mr. Davor Božinović, treći tajnik u veleposlanstvu Stipan Medo i generalna konzulica u Subotici dr. Jasmina Kovačević.

Za studente manjina 50 posto stipendija

Izvršno vijeće Vojvodine donijelo je odluku o izdvajanju sredstava za stipendiranje studenata za potrebe pokrajinske uprave, kako bi se osigurali stručnjaci kojih sada u pokrajinskim državnim službama nema ili bar nema dovoljno. Tim će studentima nakon završenih fakulteta biti osiguran posao, a uvjet da se nađu na listi stipendista je prosječna ocjena iznad 8,5 u prve tri godine studiranja, budući da je stipendija, dakle, predviđena za studente završnih godina.

Prvi puta se u ovakvom projektu nalazi posebna stavka za studente iz manjinskih zajednica u Vojvodini – točnije radi se o četiri studenta od ukupno osam stipendista, a među njima je jedno mjesto osigurano za pripadnika romske nacionalnosti. Riječ je, kako napominju u pokrajinskoj upravi, o tzv. pozitivnoj diskriminaciji, kako bi se postigao viši stupanj zastupljenosti predstavnika manjina u državnim službama.

Branislav Andrić, pomoćnik pokrajinskog tajnika za obrazovanje i kulturu, navodi da se radi o mladim stručnjacima različitih profila, jer se bilježi deficit u mnogim oblastima. Uz to, Tajništvo za manjine uskoro će početi angažirati nesvršene studente na praksu od godinu dana, kako bi stekli iskustvo u radu na takvim poslovima, što bi trebalo doprinijeti poboljšanju kadrovske strukture, sta-

rosne i nacionalne, kao i razine stručnosti tih službi. Ustanovili smo da postoji manjak tih stručnjaka, i što se poznavanja jezika tiče, ali i posebnih stručnjaka. Ta intervencija nije velika, ali je svakako dragocjena, kaže Andrić.

(V. Laloš)

Počinju radovi u KUD-u «Vladimir Nazor»

SOMBOR – Nakon nedavne odluke Vlade Republike Hrvatske o dodjeli pomoći u iznosu od 300.000 kuna Hrvatskom kulturno-umjetničkom društvu «Vladimir Nazor» u Somboru, namjenski, za rekonstrukciju i adaptaciju zgrade društva izgrađene prije oko pola vijeka, Upravni odbor društva donio je odluku o započinjanju radova, a za izvođača radova izabran je «Gramont» iz susjednog Apatina. U prvoj fazi, koja treba da bude okončana do kraja građevinske sezone, biti će saniran krov, jer prokišnjava na više mjesta i adaptirana velika sala sa pozornicom, uključujući i izmjenu električnih instalacija.

Prema ranijem operativnom planu i projektu, rekonstrukcija više zgrada i adaptacija obavila bi se u šest faza i u vrijednosti od pola milijuna eura.

(A. R.)

Degustacioni centar pod tornjem

Početkom osamdesetih u prizemlju najljepše gradske građevine, sececijske ljepotice Gradske kuće, u dijelu nekadašnje *Gradske kavane* počeo je s radom *Degustacioni centar*. Za ono vrijeme još uvijek klasičnih restorana i kavana jedan posve neobičan i nadasve moderan ugostiteljski objekt. I otvorenom postavkom kuhinjskog dijela posve transparentan svojim gastro konzumentima. Kako to najčešće biva, ovaj novitet odmah je izazvao radoznalost publike i ubrzo su Subotičani počeli redovito dolaziti na jelo pod toranj. Kako je to bilo prisjetio se Živanko Petrušić, nekadašnji uposlenik ovog subotičkog ugostiteljskog objekta:

»Ideja za otvaranje *Degustacionog centra* potekla je od **Ratka Aleksića** koji je slični objekt vidio u Milanu, pa je 1980. godine osnovan OUR koji je pripadao TUP *Paliću*, također članu SOUR-a, s ciljem da promovira i prezentira proizvode koji su nastajali u svim njegovim članicama. Otuda je i naziv – *Degustacioni centar*. Ali, vremenom se došlo do spoznaje kako troškovi poslovanja i visina zakupa dovode u pitanje njegovu rentabilnost. Tako je nekoliko godina kasnije ovaj OUR prešao u izravnu nadležnost SOUR-a *Agros*, jer se ukazala potreba i za dodatnim otvaranjem ekskluzivnog restorana (na katu već postojećeg ugostiteljskog objekta). Ja sam počeo raditi 1982. godine, isprva kao blagajnik i kasnije ekonom, da bih poslije preuzeo višegodišnje vođenje ovog po mnogo

čemu specifičnog lokala. Istakao bih još jednu njegovu posebnost, a to je okolnost kako se u *Degustacionom* nije moglo popiti piće bez obavezne konzumacije hrane«.

A gastro ponuda *Degustacionog centra* zbilja je bila posebna i ekskluzivna za ono vrijeme osamdesetih godina prošloga stoljeća. Jedan od zaslužnih za njihovu pripremu bio je tada još mladi, a potom i glasoviti subotički kuhar **Saša Milanković**.

»U kuhinji je bilo puno inovativnosti, a iz te klape kuhara potekla su i ona poznata gotova jela po kojima je 29. novembar bio toliko čuven. Za mene kao mladog kuhara sve je to predstavljalo veliki iskorak u stjecanju potrebne kulinarske vještine i budućeg iskustva u daljem radu. U

donjem dijelu lokala su u ponudi bila ta brza (gotova) jela koja su bila vrlo kvalitetna unatoč svojoj nešto ranijoj pripremi, dok su se u gornjem, ekskluzivnijem dijelu pripremala jela po narudžbi (*a la carte*). Spomenuo bih neke svoje kolege s kojima sam dijelio kuhinju: **Marko First, Joška Bećak, Juca Kermenci, Magda Grof, Mara Galić, Vlada Karamatić, Csaba Fehér, Gabrijela Pekić, Sneža Kastratović, Vilika Markuš, Slobodan Žužić, Zora Panić, Milena Šešum** i dr. Izdvojio bih svakako Živanka Petrušića koji zauzima posebno mjesto u razvoju ovog ugostiteljskog objekta i sveukupno ovoga našega posla na gradskom nivou.«

Dodatnu gastro atrakciju predstavljala je i slastičarnica koja se nalazila u tzv. desnom dijelu ovoga objekta (gledano od centralnog ulaska u objekt). Generacije i

generacije subotičke mladeži, ali i oni stariji sugrađani i sugrađanke, rado su naručivali palačinke različitih okusa (pravljene u za ono vrijeme jednom od najsuvremenijih specijaliziranih strojeva), raznovrsne kolače i posebno jedan neobičan specijalni slatki produkt koji je nastajao doslovno od reslova ostalih slastica – tzv. čokoladne mrvice. Treba također podsjetiti da se jedno vrijeme u prostoru prednjeg dijela današnjeg *MC Donaldsa*, u večernjim satima vikenda, pokušalo s pokretanjem svojevrsnog disco kluba, ali nije dugo potrajalo. Ipak je dobra hrana bila primarni proizvod.

D. P.

Dobra organizacija je pola posla

Krenula je školska godina, a s njome i izrada zadaće, pa i dodatnih aktivnosti, učenja, crtanja, glazbena, folklor, sport... Nakon ljeta svima je teško »pokrenuti se« i nanovo se organizirati tako da se stigne sve, a da ostane vremena i za igranje, druženje, pa i mobitel. Ako sada u prva dva-tri tjedna postaviš svoje navike, obveze, organiziraš vrijeme i prostor, sve će biti puno lakše i jednostavnije. Znam, najteže je pokrenuti se, ali vrijedi. *Hrcko* te savjetuje kako.

Red na stolu, red u glavi

Sigurno si već nekada čuo/la ovu izreku, no ona je provjerena i točna. Istina, ima i onih ljudi koji bolje funkcioniraju u kaosu, ali vjeruj, to nije dugog vijeka. Kad-tad moraš posložiti stvari i napraviti reda, jer od kaosa uskoro nećeš ni vidjeti gdje ti je stol.

Nije ovo samo izreka, nego je stvarnost. Brojne studije pokazale su da neorganizirani radni prostor može negativno utjecati na sposobnost fokusiranja i obrade informacija. Pomisli samo koliko ti vremena treba za pronaći određenu stvar, ukoliko nemaš pojma gdje da ju kreneš tražiti. Stoga, ako imaš red na stolu, dobivaš i više vremena za slobodne aktivnosti. Stučnjaci govore kako organiziran radni prostor može imati pozitivan utjecaj i na uspjeh u radu.

Što treba biti na stolu?

Na stolu treba biti samo ono što ti je potrebno. Ništa više. Sigurno imaš u stolu neke police ili ladice u koje možeš smjestiti puno toga. Jasno, i to treba biti posloženo i organizirano, kako bi u svakom momentu mogao/la uzeti ono što ti je potrebno. Na police zasebno razdvoji udžbenike, a zasebno bilježnice. Olovke, bojice, gumice, šiljila, ravnala, neka imaju svoje mjesto. To lako možeš pregraditi u ladicama, s manjim plastikama (poput onih koje si prerastao/la za užinu) ili ih sama napraviti od kartona ili papira u boji. Na stolu mogu biti samo držači za olovke, stolna lampa i ono iz čega radiš zadaću. Igračke i razne sitnice makni sa stola kako ti ne bi odvlačile pažnju.

Zidne police

Ukoliko postoji mogućnost, puno toga je moguće odložiti i na police koje su zakačene na zidu. Razne plastične čaše i šalice mogu poslužiti za razvrstavanje pribora, a i olakšati potražnju za istim. Isto tako, na zidu možeš imati radnu ploču, bilo onu od plute na koju možeš kačiti sve što je zapisano na papirićima ili onu bijelu ploču na koju markerima možeš pisati svoj raspored ili obveze.

Plan zadaće

Nije dovoljno samo da imaš uredan prostor, moraš se organizirati i oko izrade zadaće. Najbolje je raditi ju kad dođeš iz škole, kad se odmoriš i jedeš, ali dok su ti misli još u zadacima. Nemoj odgađati i čekati večer, jer tada više nemaš ni volje ni želje za kvalitetnim radom. Ako ideš popodne u školu, dio zadaće možeš uraditi po dolasku, a dio ujutro kada si svjež i odmoran. Najbolje bi bilo da čim dođeš iz škole razvrstaš po predmetima što je ono što trebaš raditi, a što ne. Ono iz čega nema zadaće ili ne trebaš učiti iz toga, odmah staviš na mjesto na policu, a ono što trebaš odvojiti i kreneš. Za one koji se baš vole organizirati, možeš imati i jednu bilježnicu u kojoj ćeš pisati ono što trebaš uraditi, a kada je gotovo samo isto precrtati markerom ili nekom drugom bojom.

Potrebno je i čistiti

Nažalost, ovo nije dovoljno napraviti samo u rujnu i do lipnja ne dirati ništa... To je nemoguće, jer vrlo brzo će ti se stvari nagomilati. Potrebno je uvesti u naviku, bar jednom tjedno napraviti reda na stolu, prebrisati stol i u novi tjedan krenuti čistog stola i bistre glave. Pa... neka vam je sretno!

Ž. V.

Međunarodni kamp tehničkih vještina u OŠ Matija Gubec u Tavankutu

Međunarodni kamp tehničkih vještina, četvrti po redu, u organizaciji OŠ Matija Gubec iz Tavankuta i Saveza udruga pedagoga tehničke kulture Zagreba, održan je u prostorijama tavankutske škole 5. i 6. rujna.

Učenici viših odjela imali su priliku sudjelovati na radionicama koje su za njih pripremile i vodile predstavnice Saveza udruga pedagoga tehničke kulture Zagreba. Voditeljice modelarske radionice i radionice elektronike za učenike bile su mag. educ. polytech. et inf. **Svjetlana Seljanec Savković** i univ. spec. oecoling **Valentina Dijačić**. Na radionici modelarstva učenici su izrađivali EURO paletu od šperploče, dok su na radionici elektronike izrađivali elektronički sklop – igra svjetlosti.

U sklopu kampa održan je i seminar – praktična obuka na temu »Hidraulična robotska ruka« za nastavnike subotičkih osnovnih škola, na kom su prisutni bili predstavnici OŠ Jovan Mikić iz Subotice **Olgica Buljovčić** i **Marija Ivić**, OŠ Vuk Karadžić iz Bajmaka **Laura Gazibara** i **Marko Davorija**, OŠ István Kizur iz Subotice **Zoran Vujković**, predstavnici OŠ Vladimir Nazor iz Đurđina **Anđela Mujanović** i **Kristijan Milanković**, OŠ Matko Vuković iz Subotice **Jovan Marčeta**, OŠ Majšanski put iz Subotice **Jelena Hajnal**, te škole domaćina **Branko Stantić**.

Skup, kao i sve nazočne predavače i sudionike kampa pozdravila je ravnateljica OŠ Matija Gubec Tavankut **Stanislava Stantić Prčić**.

Stečena praktična znanja moguće je kasnije primijeniti u predmetima tehnika i tehnologija i informatika i računalstvo, robotika i automatika.

Traže se vozači C i E kategorije s hrvatskim ili mađarskim putnim ispravama za posao u Njemačkoj u okolini Stuttgarta i Ludwigsburga. Tel.: + 4917621561026 ili 064/1826160.

Hrvatska obitelj iz Zagreba koja živi u Segedinu (Mađarska) traži ženu za čuvanje osmomjesečnog djeteta i pripomoć u kućanstvu na duže razdoblje. Plaćanje 800 eura. Stan i hrana osigurani, slobodni dani i ostalo po dogovoru. Kontakt telefon: Mirko, 0036-30-288-93-33.

Izdajem višenamjenski poslovni prostor u BiH, RS Srpska, Istočno Sarajevo u centralnoj gradskoj »A« zoni na šetnici Dr. M. Lazića, veličine 100 m² + 35 m², idealan za predstavništvo kompanija, organizacija ureda ili automatskih kazina iz Srbije, Hrvatske, Mađarske. Kontakt email: lindov@yahoo.com ili viber: +964-781-891-68-75.

Tražim simpatičnu i lijepu Hrvaticu za međusobno učenje hrvatskog i mađarskog jezika. Ja sam »mlad« umirovljenik, po nacionalnosti Mađar. Tel.: 061/6566-577.

Potreban konobar ili konobarica za rad u sezoni na Pelješcu. Osigurana je hrana, smještaj, plaća je po dogovoru. Kontakt osoba Jasmina Kušić +385-99-5977155.

SOMBOR - Prodajem kompletno završenu termoizoliranu veću katnicu sa suterenom, garažom, ljetnom kuhinjom, svim komunalijama i CG u centru grada. Tel.: 025-5449220; 064-2808432.

Potrebne njegovateljice s europskim papirima za njemačku agenciju. Prijava na zdravstveno osiguranje dok radite. Ne plaćate proviziju. Plaćete su za slabije znanje njemačkog jezika od 1.500 eura, a za bolje od 1.800 pa navise.

Ja sam uz vas 24 sata dok ste na šteli. Sva pitanja i prijave možete poslati putem WhatsApp ili Vibera. +381-63-708-05-60. Budite i vi dio našeg tima. Jovanka

Prodajem poljoprivredno zemljište, parcele broj 33565/1 i 33564 k.o. Donji Grad, za 8.500 eura/jutro. Kontakt 064/3758889.

Izdajem u najam poslovni prostor – 320 m², uži centar – Apatin – Ulica svetog Save 25. Pogodno za auto salon ili trgovinu. Ukupna površina s dvorišnim dijelom – 700 m² Tel: 063/738-97-85

Prodajem nepokretnost površine 4.516 m² u Rudanovcu u okviru Nacionalnog parka »Plitvička jezera«, po cijeni od 165.829,00 eura. Informacije na telefon 063/888 71 34.

Prodajem mrežice za mlade voćke 270 komada, veličine 56 cm x 20 cm. Cijena 30 din/kom. Telefon: 064/9738601.

Prodajem plišanu otunku, strigansku maramu, tkane ponjave i pregače. Informacije na telefon 062/1789106.

Osoba s invaliditetom (II. stupanj) traži posao u Subotici. Kontakt telefon: 061/6767041.

Gradska uprava Subotica, Tajništvo za poljoprivredu i zaštitu okoliša, temeljem članka 14., stavak 8. i čl. 39. Zakona o procjeni utjecaja na okoliš (*Sl. glasnik RS*, br. 94/24) objavljuje:

OBAVIJEST O DONIJETOM RJEŠENJU DA NIJE POTREBNA PROCJENA UTJECAJA NA OKOLIŠ

Dana 26. 8. 2025. donijeto je rješenje pod brojem 002332230-2025-09693-004-081-380-001, kojim se utvrđuje da nije potrebna procjena utjecaja na okoliš projekta: Bazna stanica mobilne telefonije »Hajdukovo«, na katastarskoj parceli br. 6808 K. O. Palić, Subotica, na adresi Borisa Kidriča br. 2, u Hajdukovu, podnositelja zahtjeva CETIN d.o.o. Beograd, Omladinskih brigada br. 90, 11070 Novi Beograd.

Razlog za donošenje ove odluke je što je stručnom ocjenom opterećenja konstatirano da jačina električnog polja buduće bazne stanice neće prelaziti propisane granične vrijednosti ni na jednoj površini uzetoj u razmatranje, a ukupni faktor izloženosti u svim zonama u kojima je izvršen proračun manji je od 1. Predmetnim rješenjem određene su i mjere u cilju sprječavanja, smanjenja i otklanjanja negativnih utjecaja na okoliš.

Zainteresirana javnost ima pravo žalbe u roku od 15 dana od dana objavljivanja obavijesti u sredstvima informiranja.

Uvid u rješenje može se izvršiti u prostorijama Službe za zaštitu okoliša i održivi razvoj (Trg slobode br. 1, Gradska kuća, I. kat, soba 129), svakog radnog dana od 8 do 14 sati.

Besplatni mali oglasi uz kupon iz *Hrvatske riječi* koji

VAŽI DO 16. 9. 2025.

Poštovani čitatelji našeg i vašeg tjednika, i dalje nastavljamo objavljivati rubrike malih oglasa u kojima možete objavljivati sve ono što želite prodati, mijenjati, kupiti ili darovati. Jedini uvjet za objavu vašeg malog oglasa je priložen kupon kojega objavljujemo u svakom broju *Hrvatske riječi*. Duljina malog oglasa ne smije prelaziti više od 30 riječi.

Uredništvo

HRVATSKI PROGRAM NA RTV-U

Informativna emisija na hrvatskom jeziku *Dnevnik*, u trajanju od deset minuta, emitira se od ponedjeljka do subote u terminu od 17.45 na Drugom programu Radio-televizije Vojvodine.

Emisija *Izravno* – rezime najvažnijih događaja u hrvatskoj zajednici tijekom tjedna – na programu je nedjeljom u 16, a *Svjetionik* – o političkim i kulturnim događanjima u zajednici – nedjeljom od 16.30 sati. Obje emisije traju pola sata.

Polusatne radijske emisije s raznovrsnim temama iz hrvatske zajednice, na Trećem programu Radija Novi Sad emitiraju se utorkom i subotom u terminu od 14.15 sati.

GLAS HRVATA

Radijska emisija *Glas Hrvata* u produkciji HKD-a *Vladimir Nazor* iz Stanišića emitira se na valovima Radio *Fortuna*, na frekvenciji 106,6 Mhz, subotom od 16 do 17 sati.

Vijesti ove produkcije, u tekstualnom obliku, mogu se pročitati na internetskom izdanju Novog Radio Sombora.

HRT

Emisije programa za Hrvate izvan RH emitiraju se ponedjeljkom, utorkom, srijedom i četvrtkom na Drugom programu HTV-a poslije 18 sati i to prema sljedećem rasporedu:

- ponedjeljak u 18 sati i 20 minuta – dokumentarni film o Hrvatima izvan RH
- utorak u 18 sati i 20 minuta – *Glas domovine*
- srijeda u 18 sati i 20 minuta – *Pogled preko granice* – Hrvati u BiH
- četvrtak u 18 sati i 10 minuta – *Globalna Hrvatska*

Emisije se repriziraju ponedjeljkom i srijedom (dokumentarni filmovi o Hrvatima izvan RH i *Pogled preko granice*) na HTV 4 od 20 sati i 30 minuta, a *Globalna Hrvatska* reprizira se na HTV 4 subotom u 17 sati i 10 minuta. Na satelitskom HRT Int. sve spomenute emisije prikazuju se u skladu s vremenskim zonama, a mogu se pogledati i na multimedijskoj platformi HRTi te na internetskom portalu *Glas Hrvatske*.

VINKOVAČKA TELEVIZIJA

Televizijska emisija *Hrvatska rič iz Vojvodine* u trajanju od 45 minuta, emitira se petkom od 21 sat i 45 minuta. Emisiju realizira redakcija NIU *Hrvatska riječ*.

Što sve neće izmisliti

Pod zvjezdanim nebom

Kad pomislite na hotel u švicarskim Alpama, vjerojatno vam prvo na pamet padne drvena brvnara s pogledom na planinske vrhove, možda sauna ili kamin. No, u Švicarskoj postoji nešto potpuno drugačije, hotel bez zidova i krova, gdje je luksuz upravo ono što obično uzimamo zdravo za gotovo: nebo, zrak i osjećaj slobode. Dobrodošli u *Null Stern Hotel*, »hotel s nula zvjezdica, gdje je gost jedina zvijezda«.

Od bunkera do planinskih pašnjaka

Koncept su osmislili umjetnici blizanci **Frank i Patrik Riklin**, zajedno s hotelijerom **Danielom Charbonniereom**. Njihova ideja bila je jednostavna, ali moćna: izokrenuti klasični pojam luksuza. Umjesto kristalnih lusteri, wellness zona i recepcije, ovdje dobijete krevet, noćni ormarić, lampu i beskonačan pogled u prirodu.

Prva verzija *Null Stern Hotela* otvorena je 2008. u napuštenom nuklearnom bunkeru u Teufenu. Sobe u bunkeru bile su minimalističke, a poruka jasna: luksuz nije u zidovima, nego u doživljaju. Bunker je 2010. zatvoren i pretvoren u muzej, no ideja nije nestala.

Godine 2016. projekt se ponovno rodio, ovoga puta kao otvorena soba na planinskim pašnjacima. Bez zidova, bez krova, samo krevet na otvorenom. Lokacije su se mijenjale: od vinograda u kantonu Valais do brežuljaka u Safientalu.

Svaka »soba« ima svog butlera, najčešće lokalnog farmera, koji gostima donosi doručak u krevet i brine da iskustvo bude sigurno i udobno.

Braća Riklin nisu stali samo na idili. Osmislili su i verziju koja izaziva promišljanje: »Anti-idyllic suite«. Umjesto alpskog mira, krevet je postavljen uz benzinsku postaju i prometnicu u selu Saillon. Umjesto cvrkuta ptica, čujete buku automobila i pogled vam stalno skreće na ploču s cijenama goriva. Poruka? Spavanje ovdje nije poanta, cilj

je razmišljanje o svijetu u krizi, klimatskim promjenama i konzumerizmu.

Svakako nesvakidašnje

Gostima *Null Sterna* zajedničko je jedno, a to je da žele iskustvo više nego komfor. Dolaze putnici željni nečeg drugačijeg, zaljubljeni parovi koji žele romantično nebo umjesto plafona, putnici koji žele odmoriti od digitalne gužve, ali i znatiželjnici privučeni globalnim medijskim pričama o ovom fenomenu. Komentari su najčešće puni oduševljenja, te mnogi ističu da im je to bila najljepša večer, da su osjetili slobodu ali i kapljice rose na jastuku. Naravno, ima i onih kojima je previše hladno ili previše »eksperimentalno«, ali upravo to i jest dio šarma.

Noćenje u jednoj od idiličnih soba košta oko 300 dolara. Zvuči puno za krevet na otvorenom, ali lista čekanja govori sve, tisuće ljudi prijavljuju se svake godine. Na popularnim lokacijama sobe su rasprodane mjesecima unaprijed.

Rezervacije se rade preko službene web stranice *Null Stern Hotela*, a često postoji i lista čekanja. Ako imate sreće, dobit ćete termin u jednoj od alpskih »soba pod zvijezdama«. U slučaju lošeg vremena, gosti se prebacuju u obližnji klasični smještaj jer je sigurnost ipak prije svega.

Null Stern nije hotel za svakoga. Ako tražite spa, klimu i buffet doručak, ovo nije vaša priča. Ali ako želite doživjeti Švicarsku u njezinom najčistijem obliku, osjetiti planinski zrak, gledati zvijezde dok tonete u san i probuditi se uz zvuk kravica na pašnjaku i to sve želite platiti, tada ste pronašli pravo mjesto.

I da, možda nema zidova ni krova, ali ima nešto što većina hotela nikada ne može ponuditi, dojam da ste jedno s prirodom.

Gorana Koporan

Kvalifikacije za Svjetsko nogometno prvenstvo 2026.

Uspješni rujanski ispiti

Foto: HINA/ Damir SENČAR

Dva susreta, šest bodova. Ocjena vrlo dobar. Nije odličan jer je dvoboj na Farskim Otocima bio sve samo ne odličan i na kraju je jedan trenutak lucidnosti **Andreja Kramarića** donio minimalnu pobjedu (1:0) te toliko željena i očekivana tri boda. Ali duel protiv Crne Gore na Maksimiru donio je mnogo bolju predstavu, novu pobjedu i još tri boda za učvršćivanje maksimalnog rezultata iz prva četiri kvalifikacijska susreta.

Hrvatska na putu za SAD, Meksiko i Kanadu

Četiri susreta, isto toliko pobjeda, uz fantastičnu gol razliku 17:1. Iako njegovo lice tijekom protekla dva susreta uopće nije izgledalo nasmijano i vedro, izbornik **Zlatko Dalić** može biti asolutno zadovoljan. Hrvatska zauzima prvu poziciju skupine L, unatoč činjenici kako ima susret manje od drugoplasirane Češke. Kako bi se to u sportskom žargonu reklo *vatreni* su »na konju«, i ako ne bude nekih senzacionalnih i nevjerojatnih iznenađenja u nastavku kvalifikacija, viza za SP je realno osigurana. Jer, predstoji još samo vjerojatno najteži ispit protiv Češke u gostima, ali niti potencijalni poraz ne bi značio ništa ukoliko se pobijedi u svim preostalim susretima protiv outsider Farskih Otoka, Gibraltara i Crne Gore. Važno je istaknuti kako Hrvatska ima širinu i dubinu, jaku prvu jedanaesticu, ali isto tako jaku i klupu, te snagu i na tzv. izborničkom pretpozivu na kome se nalaze imena nogometaša na koje se ozbiljno ra-

čuna u bliskoj budućnosti. Pojedine enigme i dileme koje je izbornik imao glede izostanka dvojice standardnih prvotimaca (**Kovačić**, **Gvardiol**) i njihovih zamjena, nakon

Foto: HINA/ Damir SENČAR

Naj golgeteri

Najbolji strijelac Hrvatske reprezentacije je još uvijek veliki **Davor Šuker** s 45 golova, ali mu ozbiljno za prvom pozicijom dišu Ivan Perišić (37) i Andrej Kramarić (36).

Foto: HINA/ Damir SENČAR

rujanskog kvalifikacijskog seta one više nemaju nikakvog mjesta i realnog uporišta. Njihove zamjene su odigrale odlično, a povratkom prvotimaca *Manchester Cityja* reprezentacija će biti još jača.

Nova reprezentacija

Iako će ova postavka izbornika Dalića i pozivani nogometaši za kvalifikacijske susrete predstavljati okosnicu popisa za SP 2026., polagano se vidi i nova smjena generacija i trasiranje jedne nove reprezentacije. Senatori **Modrić** i **Perišić** igrat će dokle god »budu željeli«, ali budućnost na njihovim pozicijama uopće nije upitna. Svoja mjesta i sve više minuta polagano grabe **Sučić**, **Jakić**, **Fruk**, **Ivanović**, **Baturina** i dr. Lijepa je to širina i bogatstvo talenta na koji izbornik može računati i nakon Svjet-

skog prvenstva (ukoliko ostane na toj poziciji), a dodatno jer je tu još nekoliko jakih imena iz mlade reprezentacije (**Vušковиć**, **Durdov**, **Prpić**, **Šotiček**, **Zvonarek** i dr.) koji su također »na radaru« budućnosti.

Preostali susreti

U nastavku kvalifikacijskog ciklusa Hrvatsku očekuju dueli protiv Češke (9. listopada), Gibraltara (12. listopada), Farskih Otoka (14. studenoga) i Crne Gore (17. studenoga). Odličan skor na startu i izjednačenje rekorda (četiri pobjede u nizu) iz 1996. godine (kvalifikacije za EP) kada je izbornik bio legendarni **Miroslav Ćiro Blažević**, ulijeva veliku dozu optimizma i potvrdu statusa prvog favorita skupine.

D. P.

POGLED S TRIBINA

Veliki i mali

Prošlotjedna pobjeda Finske protiv Srbije (92:86) u osmini finala Eurobasketa još jednom je potvrdila staru sportsku maksimu kako nema velikih i malih. Ima samo pobjednika. A pobjeda se mora zaslužiti na sportskom borilištu. Iako je Srbija, predvođena jednim od najboljih košarkaša današnjice **Nikolom Jokićem**, slovila za jednog od glavnih favorita za osvajanje europske krune, a Finska za sretnog outsidera, na koncu subotnjeg susreta bilo je posve drugačije. Finci su bili sretni sudionici četvrtfinala, a Srbija je nesretno okončala nastup na prvenstvu Starog kontinenta. Slično su prošle i nekadašnje svjetske košarkaške sile Italija i Francuska, koje su također svoje sudjelovanje na EP-u okončale ispadanjem u osmini finala. Talijane su doma, na krilima **Luke Dončića**, ispratili Slovenci (84:77), dok su Gruzini bili jači od Francuza

(80:70). I tako košarkaška mapa Europe sada izgleda posve drugačije. »Mali« su i dalje u igri za odličja, dok veliki mogu započeti »kasnoljetni odmor«. Slična je situacija i u europskom nogometu, istina u najnižoj UEFA-inoj konkurenciji – Ligi konferencije. Jer će se među velikim imenima i nekadašnjim sudionicima Lige prvaka naći i nekoliko zbilja malih i široj nogometnoj javnosti doskora posve nepoznatih imena poput *Lincolna Red* s Gibraltara, *Shamrock Roversa* (Irska), *Breidablika* (Island), *Drite* (Kosovo), *Shkendije* (Makedonija), *Hamrun Spartansa* (Malta), *Zrinskog* (BiH) i dr. Istina, i među velikima u Ligi prvaka »potkrala« su se dva »manja« imena (*Kairat Almaty* – Kazahstan i *Pafos* – Cipar), ali to je samo potvrda fraze »izuzetak koji potvrđuje pravilo«. Upravo u svemu navedenome krije se i najljepša tajna i vrijednost sporta. Nema garancije i nema unaprijed rezerviranih mjesta među najboljima. Ona se moraju zaslužiti na terenu. Neovisno od toga jesu li na jednoj strani veliki, a na drugoj mali...

D. P.

Umotvorine

- * Mir se crta precrtavanjima.
- * Jezik kosti nema, ali kosti lomi.
- * S dobrima dobro, s lošima pravedno.

Vicevi, šale...

- Kupio sam mojoj rasipnoj ženi knjigu *Umjetnost štednje*.
- I? Ima li kakvih rezultata?
- Da, više ne pijem i ne pušim.

Došao čovjek kod liječnika. U nosu mu je mrkva, u jednom uhu krastavac, a u drugom banana.

- Doktore, što nije u redu sa mnom?
- Pa vidite, vi se nepravilno hranite.

Aforizmi

- * Najbolje je osloniti se na sebe; barem znaš s kim imaš posla.
- * Brz uspjeh gradi ego, a spor uspjeh gradi karakter.
- * Ponekad ti se čini da se daviš, a u stvari od straha ne vidiš da ti je voda samo do koljena. Uspravi se!

Vremeplov – iz naše arhive

Učenici iz Srijema u Dubrovniku, 2015.

Didine pripovetke (iz knjiga Balinta Vujkova)

»Gospodar doktor« u nadnici

Kad smo već kod kezičokolomovanja, satio sam se našeg Antuna Peticara. Zna se da on nije bio baš barun, al jedared su i njemu kezičokolomovali. Peticar bio jedan pa dosta i nije ni čudo što se to baš njemu jedinom dogodilo u cilom Tavankutu. Jedared on pljunio na motiku, oči u varoš, al ni tamo nije poljubio ni jedan poso. Izbit dinar iz ma čeg, to se vaćalo za njegov – samo nek to nije poso – a velika je to nevolja morala bit kod Peticara koja bi i njegov poso natirala.

Posli prvog rata je to bilo. Jedared niki stari gospodar otvorio prokatoriju u Bajmaku. U ono vrime svit pripovido da je gospodar za stare Madžarske bio niki veliki sudija, a onda nesrićno izgubio sina i siroma se dao u nemar. Imo od čega živit pa prokatorija u Bajmaku, a on svaki dan sidi u kafani u Subatici. Mož mislit taj poso!

Kako je Peticar dopro do starog gospodara, to nji dvojica znadu, samo jedared naš Peticar ispo glavno potpaćilo u toj prokatorskoj kancelariji. Ne virujem da je od mene bolje znao pisat, a ja znam toliko što moj prst napiše, osim ako se u varoši nije malo prosvitlio, al on sad ko niki zaminjiva prokatora. Mož mislit tog posla! A gospodaru i nije do posla. Ko zna zašto je on otvorio tu kancelariju – valjda zato da siroma ne misli uvik na svoju tugu i nevolju.

Ko zna Antuna Peticara ni da pogleda na tu stranu di je kancelarija, al opet će se nać ko će se privarit. I zapravo – jedared evo, došli otac i sin, bili ljudi Madžari iz mađarski salaša pa ljudi valjda zato nisu ni znali ko je naš Peticar. Vidi se ljudi su sridnjeg stanja, al je otac počeo prćijat iz deset nokata, bio tuđ sluga i to baš kod spaija di se tribalo vladat i klanjat – kako već znademo da je po njegovom redu – pa čovićak kako u mladosti naučio tog se drži kad s gospodama ima posla, makar je sad već i on niki trcavi gazdica.

Sad došo on – misli – prid gospodar-prokatora pa:

– »Kezit csókolom« – ljubim ruke, gospodaru doktore, znate ljubim ruke, gospodaru doktore, to je bilo ljubim ruke ovako... ljubim ruke, gospodaru doktore, znate ljubim ruke, to je bilo, ljubim ruke baš ovako ...

A Peticar smogo digod i svečano ruvo, obuko se ko popo za misu, ta mora kad je »prokator« i »gospodar doktor« – zapalio debo cigar, napuvo se ko pravi gospodar i samo blagosiva:

– Da, da – tako, tako!

Sin opet gleda u tog »gospodara doktora« i jedared samo povuc oca za rukav. Otac opet samo kezičokolomuje, ni da se obazre već se otresa i opet počima:

– Znate, ljubim ruke, gospodaru doktore...

Sin jedared vidi da trzanje za rukav ne pomaže, pa se nagne ocu na uvo:

– Baćo, zaboga Vas molim, pa Vi ne vidite da je ovaj »gospodar doktor« prolitos kod nas kopo kukuruze u nadnicu?!

Prićao Jašo Pletikosić
Do neba drvo, 1963.

Rič po rič

Piše: Željko Šeremešić

Škata

Dok šuškam koješta po dvoru a mačak mi se furtom upliće međ noge u glave mi faš Joza. Študiram da sam već dosta pozaboravljio a da se on sića i onog što j bilo prija osamdest godina koda j juče bilo. Što b rekli u šale, sića se kad mu se dada rodio. Taman mi došlo u glavu da ga već par dana nema kad se otvara kapija i unilazi fašev unuk. Pozdravlja pa će: »Čiča Marne evo mi poslo stari da vas odnesem do nas. Kaže da vam cigurno dosadno i da cigurno ne b marili doč se mal divanit«. Ni moro dvaput kazat. Latim frosluk za svaki slučaj, javim se pa odem. Dok idemo limuzinom vidim dičurliju kako idu flasterem. Spazili nas pa se dali u mavanje. Isapim u sebe: »Da nis krenili do nas?«. Al šta š, ja ošo svojim putem. Časkom stigli do faša. Nismo se redovno ni smistili u gank kad se otvara kapija i u dvor unilazu. Svi, Martin Čelarev, Iva Rakijašev, Stipa Kurtalašev, Tonka Tamburina i Jelica Mrčina. Vidim faš ne mari što su došli. Posidali i oni a faš će: »Ne moram vas pitat šta ste došli? Cigurno ste došli da vam ope divanimo kako j kadgod bilo?«. Potvrđivu. Nastavlja: »Prošli put smo se divanili od klidža i klidžanja a saćemo se divanit od škata i škatanja. Jel znate šta j škata? Šta j škatanje?«. Bilo gledu i sležu ramenma. Faš svaj važan: »E onda idemo ovako. Da b znali šta j škata morate znat šta j sumporača«. Ope gledu bilo. Objašnjava: »E sumporača j kutija šibica. Znadete šta j šibica?«. Klimlju glavama da znadu. Nastavlja: »Sade kad to znate onda morate znat da j kadgod na škatulje šibica s jedne strane bilo svakojaki slika od životinja, limuzina, cvita, jel tako šta god. I onda kase se potroši cila škatulja, kako b rekli kase potroši sumporača, škatulja se bacala. E te škatulje b dica skupljala pa b je sikli škarama tako da im ostane slika. Ta slika se zvala škata. Škate su se i minjale jedna za drugu a š njima su se i škatali. Za škatanje je morala bit partija od bar par dice. Povukla b se prvo crta na zemlje na tri-četir metra od kakog zida. Onda b se stalo jel čučnilo iza nje pa b se škata metala na stisnitu šaku jel između dva prsta i kvrcala što bliže zidu. Kaj svako kvrcnio svoju škatu onda j onaj čija j škata bila najbliža zidu prvi baco kvrcnite škate u vis. Ko j baco škate otpuljio je škate koje su spale na zemlji i kojima j slika gledala gore. Koj izgubio, čija j slika na škate gledala gore mogo j birat oće I dat škatu koju j kvrcio jel kaku drugu. Onda j one škate kojima j slika gledala u zemlju baco onaj čija j škata sledeća bila bliža zidu. I on je otpuljio one škate čija j slika gledala gore. Tako isponova dok kogod i poslidnju škatu ne otpulji. Ja dodajem: »Škatalo se u kake ladovine. Žene baš nisu voljile da škate u zid udaru i da dica graju ispid kuće. I tu su dica imala škatu tiračicu koja j najbolje išla pod zid. Ne sićam se da su se cure škatale. Da ne zaboravim, Jozu Udicu zvali i Joza Škata. Odviše se zno škatat«. Nisam redovno ni završio a dica se već dogovaru kako će se škatat. Isapim u sebe: »Vala j pametno ovo što im divanimo. Komu još tribu škate i škatanje?«.

U NEKOLIKO SLIKA

Detalji iz Šokačke kuće u Topolju

Popara torta

Popara torta jedan je od starih recepata koje su pripremale naše bake, a domaćice ga često pripremaju i danas. Lako se priprema i ne zahtijeva puno vremena, a poseban je zbog svoje sočnosti i može se pripremati podjednako ljeti i zimi.

Sastojci:

8 jaja
350 g šećera
300 g brašna
prašak za pecivo
6 žlica hladne vode
litra mlijeka
margarin
6 pločica čokolade za kuhanje
200 g mljevenih oraha

Priprema kore za tortu:

Izmiksati četiri jaja i 250 g šećera dok ne postane pjenasto. Zatim dodati četiri žlice hladne vode, 200 g brašna i pola vrećice praška za pecivo. Ulići umućenu smjesu u kalup i peći u pećnici 20 minuta na 180 stupnjeva.

Priprema nadjeva:

Izmiksati četiri jaja s devet žlica šećera. Kad postane pjenasto, dodati 100 g brašna. Umućenu smjesu prokuhati u litri mlijeka. Kad se smjesa zgusne, dodati margarin, šest pločica čokolade za kuhanje i 200 g mljevenih oraha. Ohlađenu koru narezati na kockice i pomiješati s vrućim nadjevom. Uliti izmiješanu smjesu u kalup i ostaviti je u hladnjaku nekoliko sati da se ohladi. Na ohlađenu tortu staviti tri izmućena šlaga.

KuHaR tradicionalnih jela pripremamo uz potporu Središnjeg državnog ureda za Hrvate izvan Republike Hrvatske.

OSIGURAJTE VAŠ DOM i sve ono što ga čini domom

**MILENIJUM[®]
OSIGURANJE**
VRHUNJE JE DA MISLIMO NA BUDUĆNOST

Osiguranje za vaš dom, stvari u njemu i članove domaćinstva

Vaš dom je više od prostora, u njemu je sve što vam najviše znači. Zato je važno da se prema njemu odnosite odgovorno i osigurate ga.

Osiguranje domaćinstva – Siguran kvadrat Milenijum osiguranja je polisa koja podrazumeva osiguranje stana ili kuće, stvari u njima, kao i članova domaćinstva od posledica nepredviđenih okolnosti, kao što su:

požar	izlivanje vode
udar groma	provalna krađa
eksplozija	razbojnička krađa
oluja	lom stakala
grad	odgovornost prema trećim licima

025/ 51 50 350 | 024/ 555-867 | 011/ 715 23 00

Milenijum osiguranje
 milenijum-osiguranje

@milenijumosiguranje
 @milenijumosiguranje

www.mos.rs

RADIO MARIJA

Kršćanski glas u vašoj kući!

FREKVENCije:

NOVI SAD 90,0 MHz

SUBOTICA 90,7 MHz

SOMBOR 95,7 MHz

NIŠ 102,7 MHz

www.radiomarija.rs

@Radio.Marija.Srbije

@radiomarijasrbije

KONTAKT:

Ured: 024/600-099

Program: 024/600-011

SMS: 063/598-441

Slušajte nas i na aplikacijama:

**Radio Marija Srbije
Radio Maria play**

ILI-ILI

Priključenje **BESPLATNO**

+ Birate između:

- 6 meseci po **1 dinar** ili

- 12 meseci sa **50% popusta**

**Astra
Telekom**

011 44 22 009

1100 GODINA HRVATSKOGA KRALJEVSTVA (925. – 2025.)

POTPORA:

TRAGOM
MILENIJSKE
PROSLAVE
U BAČKOJ
I SRIJEMU

SVEČANA PROSLAVA
u Srijemskoj biskupiji

27. rujna 2025.

Crkva sv. Jurja u Golubincima
Svečana sveta misa u 17 sati
Predvodi srijemski biskup
msgr. Fabijan Svalina

Izložba
Svečana akademija

